

Täysistunto

Tiistai 5.9.2023 klo 14.00—17.58

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 9/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ja ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.06 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uutta, keväällä hyväksyttyä vammaispalvelulakia ja siihen liittyviä lakeja. Esityksen mukaan kaikki lait siirrettäisiin tulemaan voimaan 1.10.2023 asemasta 1.1.2025. Vammaispalvelulain voimaantuloajankohdan siirtämisen tavoitteena on varata aikaa uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamiselle.

Soveltamisalan tarkentamisesta annettaisiin ennen lakien voimaantuloa erikseen hallituksen esitys. Soveltamisalan tarkentamisen tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus sekä hyvinvointialueiden mahdollisuus rahoittaa uudistus. Muutosten tavoitteena on säilyttää vammaispalvelulaki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina. Muutoksilla turvattaisiin näin ollen palvelujärjestelmän kestävyyttä. Soveltamisalan tarkentamisella pyritäisiin varmistamaan myös lain yhtenäinen soveltaminen ja yhdenvertainen palvelujen saanti eri alueilla.

Voimaantulon lykkäämisen tavoitteena on myös varata aikaa perus- ja ihmisoikeusvaikutusten sekä taloudellisten vaikutusten arvioinnille yhteistyössä tarvittavien asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Erityisen tärkeää on huolellisesti arvioida esitettävien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutukset sekä vaikutukset hyvinvointialueiden talouteen.

Jotta vammaisten henkilöiden oikeudet voidaan soveltamisalamuutosten myötä turvata, on hallitusohjelmassa varattu nykyistä vammaispalvelulain toimeenpanoon varattua määrärahaa suurempi rahoitus soveltamisalaltaan tarkennetun vammaispalvelulain toimeenpanolle. Hallitusohjelman mukaan koko uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna saa olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa. Keväällä 2023 hyväksytyn vammaispalvelulain toimeenpanoon varattiin teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024—2027 rahoitusta nousevasti noin 25—36 miljoonaa euroa vuodessa. Hallitusohjelman kirjaus vuosittaisesta 100 miljoonan euron enimmäiskustannusvaikutuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

sesta tarkoittaa, että soveltamisalan tarkentamisen jälkeen uuden vammaispalvelulainsäädännön toimeenpanoon on käytettävissä enemmän rahoitusta kuin hyväksytyn lain perusteella on varattu.

Hallitus esittää, että lait tulisivat voimaan 1.1.2025 hallitusohjelmassa mainitun 1.10.2024 sijasta. Voimaantulo vuodenvaihteessa helpottaa palveluiden järjestämistä, tietojärjestelmämuutosten tekemistä, hyvinvointialueiden rahoitusta sekä vammaispalveluiden tilastointia. Lisäksi se antaa lisää aikaa säännösmuutosten huolelliselle valmistelulle ja vaikutusten arvioinnille. Esitysluonnoksesta lausunnon antaneista, siirtoa kannattaneista tahoista suuri osa kannatti voimaantumista 1.1.2025 alkaen.

Uusi vammaispalvelulaki on tulossa voimaan 1.10.2023, joten sen kustannukset on arvioitu vuoden 2023 talousarvioon loka-, marras- ja joulukuun osalta. Talousarvioon varattu määräraha on 5,6 miljoonaa euroa. Lain voimaantumisen siirron myötä tämä määräraha poistetaan. Lisäksi tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan tehty määrärahavaraukset vuodelle 2024 poistuvat.

Voimaantumisen lykkäämistä koskeva esitys ei sisällä uutta taloudellisten vaikutusten arviointia, vaan soveltamisalan tarkentamista koskevan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä arvioidaan soveltamisalamuutosten sekä lain voimaantumisen vaikutukset kokonaisuutena.

Uusi vammaispalvelulaki on tulossa voimaan 1.10.2023, joten nyt käsittelemään otettavat vammaispalvelulain voimaantumisen lykkäämistä koskevat lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ennen tuota päivää.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on esitys, johon kohdistuu paljon paineita eri intressitaloilta. Uusi vammaispalvelulaki on vammaisen ihmisen elämään perustavalla tavalla vaikuttava uudistus. Sen tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, itsenäistä elämää, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Tämä edellyttää vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaisia, riittäviä ja laadultaan hyviä palveluita. Tämä antaa vammaisille henkilöille avaimet hyvään elämään. Jotta lain sisältämien palvelujen saatavuus voidaan turvata, lain soveltamisalaa on tarpeen tarkentaa. Muutoksen onnistumista edesauttaa siihen varattu rahoitus.

Vammaispalvelulain voimaantumisen siirtoa tasapainottamaan hallitus on myös linjannut toimenpiteistä, joilla neuropsykiatrisesti oireilevien eli nepsy-lasten ja heidän perheidensä tukeen sekä nopeaan diagnosointiin ja avun piiriin pääsyyn osoitetaan lisäpanostuksia välittömästi. Hallitus onkin käynnistävässä syksyllä 23 määräaikaisen ohjelman, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Tähän ohjelmaan hallitus on päättänyt osoittaa 25 miljoonaa euroa vuodessa, kunnes uusi vammaispalvelulaki astuu voimaan.

Näillä sanoin jätän tämän esityksen hyvillä mielin eduskunnan käsiteltäväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Juuso. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.12 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Ja arvoisa ministeri Juuso! On huono alku tälle syyskaudelle, kun heti ensimmäisessä täysistunnossa aloitamme vammaisista palveluiden leikkaamisen. Tämä esitys on tehty pitkälti paniikin olosuhteissa, kuten tulen puheenvuorossani jäljempänä osoittamaan. [Oikealta: Ei pidä paikkaansa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Ministeri Juuso, haluan teille todeta, että olen teidän puolestanne sillä tavalla surullinen, että edellisen eduskuntakauden aikana teimme erinomaista yhteistyötä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Tuitte usein hallituksen hyviä ehdotuksia, ja kokoomus vain äänesti usein niitä vastaan. Myös itse omalla asiantuntemuksellani usein autoin teitä tiettyjen kirjausten tekemisessä — silloinkin kun olin niistä asioista eri mieltä [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] — mutta nyt olette joutunut tässä kuitenkin sitten kokoomuksen talouspolitiikan käsikassaraksi.

Kysymyshän on siitä, että meillä on erittäin pitkään valmisteltu uutta vammaispalvelulakia. Edellinen eli voimassa oleva laki on vuodelta 1987. Pääministeri Sipilän aikana tätä lakia yritettiin uudistaa, mutta silloin se raukesi. Pääministeri Marinin hallituksen aikana tehtiin kaksi vuotta sosiaali- ja terveysministeriössä erinomaista työtä tämän lain valmistelussa: pyydettiin jo valmisteluvaiheessa 200 lausuntoa, joiden pohjalta sitten muokattiin se viime syksynä eduskunnalle annettu lakiesitys. Eduskunta meni ja yksimielisesti korjasi sitä lakia vielä paremmaksi. Niin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuin täällä täysistunnossa olimme yksimielisiä, ja 1.3.23 me täällä säädimme yksimielisesti merkittävästi paremman vammaispalvelulain kuin joka meillä aikaisemmin on ollut. [Sari Sarkomaan välihuuto]

Tässä ei ole aikaa nyt tehdä perusteellista vertausta voimassa olevan eli entisen vammaispalvelulain kanssa ja sitten tämän uuden kanssa, mutta sen haluan todeta, että tämä uusi laki, joka siis hyväksyttiin 1.3., sisältää monia vammaisten yhdenvertaisuutta lisääviä palveluita, muun muassa 7 §:ssä valmennuksen, 12 §:ssä erityisen osallisuuden tuen, 13 §:ssä tuetun päätöksenteon, 16 §:ssä vaativan moniammatillisen toiminnan ja 24 §:ssä lyhytaikaisen huolenpidon. Näitä asioita ei ollut lainkaan siinä vanhassa vammaispalvelulaissa, joka keskittyi pitkälti viiteen asiaan: kuljetukseen, päivätoimintaan, asumiseen, henkilökohtaiseen apuun ja taloudelliseen tukeen. Nämä kaikki sisältyvät tähän uuteen, ja sielä on merkittävästi lisää.

Perustuslakivaliokunta arvioi huolellisesti tätä lakia silloin viime syksynä ja päätti esittää, että jotta asia voitaisiin saada täällä normaalissa käsittelyjärjestyksessä säädettyä, pitää tehdä tiettyjä muutoksia, ja ne me teimme.

Haluan tässä yhteydessä eräällä konkreettisella esimerkillä avata kysymystä siitä, mitä diagnoosikohtaisuus, josta tässä yhteydessä usein puhutaan, voi merkitä. Toimin aikanaan lääninlääkärin tehtävässä lääninhallituksessa. Se on terveydenhuollon valvontatehtävä, ja jouduin ratkaisemaan kantelun, joka perustui siihen, että eräässä kunnassa eräs henkilö, nainen, oli tapaturman seurauksena menettänyt toisen rintansa. Kyseisessä kunnassa sosiaaliviranomaiset eivät myöntäneet hänelle rintaliivin sisällä pidettävää irtoproteesia, koska kunnassa katsottiin, että sellainen myönnetään vain, jos diagnoosi tässä taustalla on syöpä ja sen yhteydessä tehty rinnanpoisto. Tätä tarkoittaa diagnoosikohtaisuus. Eli meidän täytyy päästä eroon diagnoosikohtaisuudesta ja katsoa kyseisten asioiden todellista haittaa, toimintakyvyn rajoitetta ja niin edelleen. Esimerkkihän liittyy lääkinnälliseen kuntoutukseen eikä suoranaisesti vammaispalveluun, mutta se logiikka tässä yhteydessä on aivan sama.

Tässä on puhuttu ikärajoituskysymyksestä. Nyt esitän teille, ministeri Juuso, tällaisen kysymyksen: kun nykyisessä laissa, siis voimassa olevassa laissa, ei ole tätä ikärajoitusta, niin miten siitä voi seurata — kun uudessakaan laissa ei ole ikärajoitusta — 100 miljoonan euron ylimääräiset kulut, joita sitten voitaisiin vähentää sillä, että se ikärajoitus tuotaisiin sinne uudelleen? Eli nykyisessäkin laissa ei ole tätä. Sehän johtuu tietenkin siitä, että ny-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

kyistä vammaispalvelulakia — ja toivon mukaan tulevaakin lakia — noudatetaan pragmatteisesti. Jos ihminen 70-vuotiaana äkkiä sokeutuu, hän on vammainen, iästä riippumatta, mutta jos yhdeksänkymppinen ihminen tarvitsee rollaattoria sen takia, että hänen liikuntakykynsä on huonontunut, se on normaalia ikääntymiseen liittyvää toimintakyvyn alenemista. Kyllä tässä asiassa pystytään käytännössä toimimaan ihan rationaalisella tavalla.

Paras malli olisi ollut nyt jättää tämä laki voimaan, seurata sen vaikutuksia ja sitten tarvittaessa tehdä siihen muutoksia. Kieltämättä tämä laki tuo uusia käsitteitä, joita edellä luetteloin, kun mainitsin näitä pykäläiä, mutta nyt lykätään tämän voimaantuloa ja vieläpä enemmän kuin mitä hallitusohjelmassa on sanottu. Aivan kuten totesitte esittelyssä: hallitusohjelmassa mainitaan, että lykkäys olisi ollut yhden vuoden, ja siitä sitten siellä hallitusohjelman vaakaliitteessä seuraa 100 miljoonan säästö ensi vuodelle, koska 100 miljoonaa on yhdeksän kuukauden osuus siitä 130 miljoonasta, joka on se koko vuoden osuus. Nyt se 100 miljoonan säästö kasvaa 132 miljoonaan, koska säästöä tulee koko vuodelle. Tämä lykkäys on tässä kaikkein pahin asia. Se on pahempi kuin se, että sitten mietitään mahdollisesti tiettyjä muutoksia siellä. Tässä mielessä olen esimerkiksi saanut Kuulonhuoltoliitolta lausunnon, jossa kerrotaan, että kun esimerkiksi aiemmin harkinnanvaraisena olleet viittomakielen ja eräiden muiden asioiden valmennukset ovat nyt tulossa subjektiiviseksi, niin lapsella tiettyssä kehitysvaiheessa tässä voi tapahtua merkittävää viivästyistä tämän vuoden ja kolmen kuukauden aikana. Eli kyllä tämä lykkäys on huono asia — olisi pitänyt saattaa tämä laki voimaan.

Kun mainitsin alussa aika räväkästi tuollaisen asian, että on ”paniikissa tehty”, niin varmuuden vuoksi kertosin juuri ennen kokouksen alkua Politiikkaradiossa 30. toukokuuta käymäni keskustelun johtavan kokoomuslaisen sosiaali- ja terveysasiantuntijan kanssa, ja sen podcastin kohdassa 3.45 hän sanoo, että hallitus tekee muun muassa tällaista politiikkaa, että vammaispalveluiden kustannuksia lisätään yhdellä miljardilla eurolla — siis yhdellä miljardilla eurolla, se on sieltä kuultavissa. Todellinen kustannusvaikutus on tämä 130–132 miljoonaa, eli tämä on paniikissa tehty säästöratkaisu, joka tulee kokonaan nyt sitten vammaisten haitaksi. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.20 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus antoi hallitusohjelmansa nimeksi Vahva ja välittävä Suomi. Tänään tämän syksyn ensimmäisessä täysistunnossa ensimmäisenä asiana on uuden vammaispalvelulain lykkääminen ja vammaisilta ihmisiltä leikkaaminen. Se ei ainakaan ole sitä, mitä minä miellän vahvuudeksi tai mitä vihreät mielivät välittämiseksi — tässä maassa kun jokaisen vanhemman tulisi voida luottaa siihen, että oma lapsi saa ne välttämättömät tarvitsemansa palvelut. Tässä maassa jokaisen tulisi voida ikään katsomatta, asuinalueeseen katsomatta voida luottaa siihen, että hän saa ne välttämättömät vammaispalvelut, jotka hän tarvitsee arjen tueksi. Tämä hallituksen esitys ei kuitenkaan viesti näin. Itse asiassa Orpon hallitus vaikeuttaa juuri niiden ihmisten elämää, joilla on tässä maassa jo tälläkin hetkellä varmasti tarpeeksi vaikeaa.

Arvoiset kollegat ja arvoisa hallitus, haluaisin muistuttaa, että me emme puhu nyt vain numeroista taulukoissa, me emme puhu vain euroista exceleissa, vaan me puhumme suomalaisista ihmisistä, joihin tämä päätös, jonka tämä sali tekee tai jättää tekemättä, vaikuttaa. Me puhumme pienestä Benjaminista, kaksivuotiaasta pienestä pojasta, jonka perhe on tähänkin saakka taistellut tukiviidakkojen keskellä saadakseen ne palvelut, joita heidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

poikansa tarvitsee voidakseen viettää turvallista lapsuutta kuten muutkin lapset voivat. Me puhumme Nuutista, joka on autistinen ja joka on tähänkin saakka pudonnut palvelujärjestelmän rakoihin ja joka itse kirjoitti meille tänne terveiset: ”Haluaisin vain kuulua teihin ihmisiin.” Nuutin äiti, joka itse istui tässä salissa viime kauden puolustamassa vammaisten oikeuksia ja joka istui sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa varmistamassa, että tämä laki olisi mahdollisimman hyvä, pyysi muistuttamaan, että muistaisimme nyt Nuutin — muistaisimme ne tuhannet suomalaiset, joita tämä päätös koskettaa. Benjaminin vanhemmat sen sijaan pyysivät, että jos heidän poikansa tilanne ei kiinnosta, niin kunpa tätä Orpon hallitusta edes kiinnostaisivat ne vanhemmat, joiden työkykyisyydestä voidaan pitää huolta sillä, että heidän poikansa saa ne vammaispalvelut, joita hän lapsuuden tueksi tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Kertoo surullisella tavalla päättäjien prioriteeteista, että tämä vammaispalvelulain uudistus on pyörinyt ja siitä on puhuttu hallitusohjelmissa jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Nyt vihdoinkin viime kaudella, viime maaliskuussa tässä salissa viime eduskunta hyväksyi yksimielisesti uuden vammaispalvelulain. Vain muutama kuukausi myöhemmin Orpon hallitus ilmoitti hallitusohjelmassaan, että tätä lakia lykätään, sen voimaantuloa lykätään. Eikä siinä vielä kaikki, vaan tästä laista haetaan säästöjä. Sanotaan täällä nyt mitä tahansa, niin tästä laista, vammaisilta ihmisiltä, haetaan säästöjä. Se ei ole oikein, eikä se ole kestävä. Luulisi, että talouslaskureissa olisi osattu laskea, ettei se ole edes talouden näkökulmasta kannattavaa.

En myöskään ymmärrä Orpon hallituksen kirjausta siitä, että vammaispalvelulain uudistuksen vuosittaiset lisäkustannukset saisivat nyt olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa. Hyvä tavoite, mutta ongelmallinen, sillä laissa todetaan samaan aikaan, että subjektiivinen oikeus palveluihin on käyttäjälleen ehdoton ja määrärahoista riippumaton. On suuri riski, että vammaispalvelulakiin Orpon hallituksesta ja sen toimesta nyt esitettävät säästöt itse asiassa vesittävät sen kovan työn, jota täällä on tehty vuosikaudet ja koko viime kausi, että meillä olisi sellainen palvelujärjestelmä, jonka rakoihin yksikään vammaisen ihminen ei enää putoa. Vammaispalvelulaki ei voi olla subjektiivisten oikeuksien osalta säästölaki.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että lain soveltamisala säilytetään sellaisenaan, että erilaiset toimintarajoitteet huomioidaan nykyistä paremmin. Me kuulin ministerin esittelyssä, että nyt panostetaan neuvonpöydän eli lapsiin ja nuoriin, joilla on autismikirjon tai neurokirjon häiriöitä. Se on hyvä ja tärkeä uudistus, mutta ei heitä voi tästä vammaispalvelulaista nyt pudottaa pois. Ymmärrän näkemyksen siitä, että siirretään lakia eteenpäin, jotta hyvinvointialueilla on paremmin aikaa valmistautua, mutta en ymmärrä, miten ohitetaan se, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö, Valvira, aluehallintovirastot ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ovat laittaneet jo merkittävästi resursseja ja tehneet merkittävästi valmistelutyötä, jotta tämä laki saataisiin lokakuussa, tämän vuoden lokakuussa, voimaan. Sekin on maksanut. Nyt kun lakia siirretään, sekin aiheuttaa kustannuksia.

Ja aivan loppuun haluan vedota Orpon hallitukseen, haluan vedota kollegoihin, että vammaisten ihmisten asia on meidän yhteinen asiamme. Me haluamme pitää varmasti yhdessä jokaisen suomalaisen puolta. Älkää säästäkö leikkaamalla tässä yhteiskunnassa heiltä, jotka ovat jo heikoimmassa asemassa. Toivon hallitukselta ja sen edustajilta empatiakykyä edes ajatella niitä perheitä, joissa on kova huoli ja pelko siitä, jääkö minun lapseni, jääkö minun nuoreni jälleen palvelujärjestelmän rakoihin. Ja toivon hallitukselta tahtotilaa varmistaa, että tässä maassa todella toteutuvat jokaisen ihmisen perusoikeudet. Vammaispalveluita tarvitsevien vammaisryhmien kohdalla on kyse näiden ihmisten perusoikeuksista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

ta. Sitä ei sovi unohtaa, sillä Suomessa voidaan valita välittää, mutta vammaisilta leikkaamalla se ei tapahdu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Halukkaat edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

14.25 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun lähdin politiikkaan mukaan, jo edesmennyt isäni antoi minulle tärkeän ohjeen. Hän sanoi, että Johanna, pidä aina lapsista, nuorista, vammaisista ja vanhuksista huolta, ja tätä ohjeenuoraa olen noudattanut. Me viime vaalikaudella huolellisesti käsiteltiin tämä laki. [Välihuutoja] Tämä käsiteltiin jopa poikkeuksellisesti kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa, eli se tuli B-lausunnolle myös sinne. Lainsäädäntöä tarkennettiin. Se oli siinä määrin epä-määräistä, ettei palvelujen sisältöä, niiden saamisedellytyksiä ja palveluihin oikeutettujen piiriä käytännössä tunnustettu, mutta tämä korjattiin. Samoin sitten tuo 65 vuoden ikäraja poistettiin, koska meidän perustuslaki lähtee siitä, että iäkkäänä vammautuneet eivät voi olla huonommassa asemassa kuin nuorena vammautuneet. Samoin hengityshalvauspotilaiden pään menoksi ajateltuja maksuja ei voinut periä, vaan he tulevat hoidetuiksi myös jatkossa. On surullinen tämä päivä, että tämä vammaispalvelulaki siirretään nyt säästöjen myötä hamaan tulevaisuuteen. Tämä on väärin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.27 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edellä edustaja Ojala-Niemelä, olen itse aika surullinen siitä, että kun maaliskuussa tämä sali yksimielisesti oli valmis parantamaan vammaisten ihmisten oikeuksia, taustalla oli vuosien prosessi, joka perustui siihen, että Suomi allekirjoitti ja ratifioi YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen, ja meidän piti saattaa lainsäädäntö sille tasolle, että meidän vammaisten oikeuksia kunnioitetaan, ja me teimme tässä talossa tosi paljon töitä. Kuten tuossa edellä edustaja Ojala-Niemelä totesi, se kävi kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa, ja teimme muutoksia siihen, jotta se noudattaa YK:n vammaisten oikeuksien sopimusta. Sitteen yksimielisinä hyväksyimme. Nyt hallitus on hakemassa pysyvästi 36 miljoonaa euroa säästöjä vammaisten ihmisten kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, miten se kohtelee heikoimmassa asemassa olevia, erityisesti vammaisia ja kehitysvammaisia ihmisiä. [Puhemies koputtaa] Nyt mitataan tämän hallituksen sivistystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.28 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä korjata muutamia täällä esitettyjä väitteitä.

Tämä hallitus tulee toteuttamaan vammaispalvelulain uudistuksen, kuten aivan oikein on, ja tämä hallitus myös lisää nykytilaan verrattuna rahoitusta vammaispalveluihin. Sivistynyt yhteiskunta pitää huolta kaikista ja erityisesti niistä, jotka itse eivät pysty kaikkea huolenpitoa itselleen järjestämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Se, miksi lakia nyt siirretään ja tarkennetaan, johtuu siitä, että valitettavasti viime hallituskaudella valmistelu tehtiin hätäisesti ja epätarkoituksenmukaisesti, ja ilman tätä välttämättöntä siirtoa ja tarkennusta olisi mahdollisesti edessä tilanne, että lainsäädäntöä ei pysytyt joko rahoituksen tai esimerkiksi henkilöstön osalta toteuttamaan. Tästä on kyse. [Välihuutoja vasemmalta] — Tästä on kyse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

14.29 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten tässä kollega hyvin edellä totesi, tässähän nimenomaan vain lykätään tämän lain voimaantuloa ja varmistetaan se, että ne kustannukset tällä uudistuksella pysyvät hallinnassa, jotta sille löydetään myöskin rahoitus. Muistutan jälleen kerran salin vasenta laitaa, että se rahoitus tulee veronmaksajilta. Ja muistutan vielä siitäkin, että se raha, mikä sieltä tulee, ei tällä hetkellä myöskään riitä tämän hyvinvointiyhteiskunnan kuluihin, eli meillä on se alijäämällä kymmenen miljardin luokkaa.

Tällaisena muistutuksena nyt tulevaa kautta varten — kun lähtökohtaisesti tullette tietenkin esittämään jokaista leikkausta koskevaan keskusteluun kritiikkiä, että tätä ei saa toteuttaa — että muistakaa aina esittää, mistä rahat, niin se helpottaa tätä keskustelua kummasti. — Kiitos. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

14.30 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän vammaispalvelulain perimmäinen tarkoituksena on mahdollistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertainen osallisuus tässä hyvinvointivaltiossa ja yhteiskunnassa. No, näiden hallituksen kaavailemien säästöjen hinta on kuitenkin nyt se, että moni kehitysvammainen, neurokirjon lapsi, aikuinen tai ikääntynyt vammainen voi jäädä ilman tarvitsemiaan palveluita. Lain voimaantuloa ei siis missään tapauksessa pitäisi lykätä, varsinkaan säästösyistä.

Kysynkin nyt tässä arvoisalta ministeriltä: Miten olette voineet valita yhteiskunnan vaikeimmissa asemassa olevia ihmisryhmiä nimenomaan säästökohteiksenne? Miksi ette valitse niitä säästökohteita sieltä, missä ihmisillä on maksukykyä, maksuvaraa? Tämä on ihmisoikeuskysymys. Nämä ihmiset tarvitsevat palveluita, ja toivon todella, etteivät vammaiset ihmiset ole se ryhmä, [Puhemies koputtaa] joiden palveluista nyt on aivan välttämättöntä — tai on pakko, [Puhemies koputtaa] kuten te sanotte — leikata talouden tasapainottamiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Li Andersson, olkaa hyvä.

14.31 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän erikoisen tästä tilanteesta tekee se, että vielä keväällä kaikki nykyiset hallituspuolueet olivat yksimielisesti hyväksymässä tätä lakia. Jos tässä on ollut tarkentamisen varaa teidän mielestänne, niin miksi te ette sitten esittäneet muutoksia tähän lainsäädäntöön vielä maaliskuussa? Nyt tämä tuore hallitus on sitten ensi töikseen repimässä auki ja lykkäämässä tätä vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien kannalta äärimmäisen tärkeää lainsäädäntöä puhtaasti säästöjen takia. [Sanna Antikainen: Ei pidä paikkaansa!] Ja tätä ei edustaja Valkonen saa millään muulla tavalla selitettyä, koska tämä tulee hyvin selvästi ilmi hallitusohjelman-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

ta, jossa lukee, että tavoitteena on julkisen talouden vahvistaminen — eli säästöjen hakeminen vammaisten ihmisten palveluista. [Sanna Antikainen: Ei pidä paikkaansa!]

Ministeri Juuso, miten hallitus nyt sitten aikoo rajata tätä soveltamisalaa, kun tämä ikäraja tästä lainsäädännöstä kerran poistettiin perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta? [Puhemies koputtaa] Minusta vammaiset henkilöt ovat ansainneet hallituksesta vastauksia myöskin tähän kysymykseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.32 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eri tavoin vammaiset henkilöt yhdenvertaisina kansalaisina tarvitsevat ja ansaitsevat heille kuuluvan tuen ja avun oikea-aikaisesti ja niin kuin heille kuuluu. Tätä vammaispalvelulakia on todella pitkään odotettu, ja on todella ikävää, että sen voimaantuloa joudutaan siirtämään. [Välihuutoja]

Mutta vastauksena kysymykseen: valitettavasti viime hallituskaudella tämän lain käsittely jätettiin aivan viime tippaan, [Antti Kurvisen välihuuto] ja nämä muutokset, joita jouduttiin tekemään silloin perustuslakivaliokunnan lausuntojen myötä ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, valitettavasti tulivat aivan viime metreillä, ja sinne jäi sellaisia asioita, joita valitettavasti vaikutusarvioissa ei huomioitu. On hyvä, että nyt hallitusneuvotteluissa ja ministeriössä on huomioitu ne asiat, jotka vaativat tarkennusta, ja minä kiitänkin ministeriä esittelystä ja toivon ja uskon, että tästä vammaispalvelulaista tulee entistäkin parempi, [Puhemies koputtaa] jotta jokainen saa tarvitsemansa avun ja tuen. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

14.34 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän voimaan astuvan vammaispalvelulain tarkoitus on yhdenvertaistaa kaikille vammaisille ihmisille yhdenmukaiset palvelut. Tämä parantaa erityisesti kehitysvammaisten ihmisten asemaa, ja tämä nostaa erityislasten, neurokirjon lasten ja nuorten palvelut sille yhdenvertaiselle ja tasaiselle viivalle, mihin YK:n vammaissopimuskin meitä edellyttää.

Tätä on valmisteltu hyvin pitkään laajassa yhteisymmärryksessä, ja puoli vuotta sitten olimme yhdessä valiokunnassa viemässä tätä eteenpäin. Niin hallitus- kuin oppositiopuolueiden tuella yhdessä päätimme, että tämä on sellainen asia, että tämä pistetään kuntoon, ja me käytimme tähän todella paljon aikaa ja valmistelimme tämän, ja yhdessä saimme tämän viimein voimaan.

Nyt kun tämä on tulossa voimaan, te lykkäätte tämän hamaan tulevaisuuteen, ja en uskalla jättää tämmöistä epävarmuustekijää meidän vammaiskentälle. Täällä on 1,4 miljardin leikkaukset tulossa sote-alueille ja muuta. Nyt tämä pitää saada voimaan. [Puhemies koputtaa] Te voitte seurata lain voimaantuloa ja tarvittaessa tuoda lisää parannuksia, ja ne otetaan ehdottomasti vastaan, [Puhemies koputtaa] jos on aito halu ja tahto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

14.35 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vammaispalvelulakia käsiteltäessä ei tehty arviointeja esimerkiksi siitä, miten ikääntyvän väestön lisääntyminen ja määrärahasidonnaisten palvelujen saatavuuden ongelmat sekä mak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

suttomuus tai alhaisemmat maksut vaikuttaisivat palvelujen kysyntään ja käyttöön. Samoin myös taloudelliset vaikutukset jäivät vähälle arviolle. Minusta on aivan oikein, että lain voimaantuloa siirretään ja nämä puutteet lainvalmistelussa korjataan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.36 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me keskustassa ymmärrämme hyvin, että säästöjä täytyy tehdä, ja meidänkin vaaliohjelmamme mukaan olimme valmiita tekemään 2,5 miljardia leikkauksia valtion kustannuksiin.

Puhemies! On aina arvovalinta, mistä leikataan, ja, arvoisa ministeri Juuso, on iso arvovalinta leikata vammaisilta henkilöiltä — henkilöiltä, jotka eivät pysty puolustamaan itseään, joilla ei ole taustallaan isoja lobbausorganisaatioita. Ei löydy Etelärannasta, ei löydy Hakaniemestä heille isoja korporaatioita. Te, arvoisa ministeri Kaisa Juuso, olette perussuomalaisena ministerinä nyt tehnyt tällaisen arvovalinnan.

Kesällä perussuomalaisten entinen puheenjohtaja Timo Soini totesi, että perussuomalaiset ovat karistaneet SMP:n, Suomen Maaseudun Puolueen, perinnön täysin pois omasta viitastaan, ja se on kyllä helppo huomata. SMP:hän oli tunnettu siitä, että se oli pienen ihmisen asialla: niiden ihmisten asialla, joilla ei ole ketään omia painostusryhmiä. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa ministeri Juuso, voisitteko te vähän muistaa SMP:n aateperintöä ja perua nämä leikkaukset vammaisilta ihmisiltä — kaikista heikoimmilta ihmisiltä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

14.37 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Jotta pysyisimme täällä tosiasioissa, on nyt edelleenkin sanottava, että on edelleenkin kyse lain lykkäämisestä — ei leikkauksista, lain lykkäämisestä. Ja miksi tähän on jouduttu? Tähän on jouduttu sen takia, että lainvalmistelun vaikutusarvioinnit olivat jääneet puolitiehen ja teidän budjetinne oli liian vähäinen. Jos ette usko meitä täällä, soittakaa valtiovarainministeriöön ja kysykää sieltä. Kyllä voin sanoa, että siellä neuvotteluissa mukana olleena kyllä tämä asia oli minullekin järkytys.

Sitten on huomautettava myös siitä, että sanoitte, edustaja Andersson, että opposition olisi pitänyt korjata tämä edellisen hallituksen laki. Teillä oli silloin enemmistö — teillä oli silloin enemmistö, ei meillä. [Hanna Sarkkisen välihuuto]

Toisekseen, kun otitte esille perustuslakivaliokunnan, niin perustuslakivaliokunta katsoi, [Puhemies koputtaa] että tämä ikääntymisrajaus sillä hallituksen ehdottamalla tavalla ei olisi mennyt läpi. [Puhemies koputtaa] Nyt me otamme lisää aikaa, teemme parempaa työtä ja lisäämme rahoitusta. [Puhemies: Nyt on minuutti kulunut!] — Kiitos. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

14.39 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän eduskunnassa hyväksytyn vammaispalvelulain kustannukset on arvioitu 136 miljoonaan euroon ja Orpon hallitus aikoo rajata sen 100 miljoonaan euroon, jolloin 36 miljoonan euron vuositaiset säästöt on se, mitä tässä tavoitellaan — ja se kyllä kertoo tämän hallituksen arvoista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Onko se 36 miljoonaa noin puolet siitä, minkä valtio menettää solidaarisuusveron alarajan laskusta? Että onhan se ihan sama, millaisia tiedonantoja hallitus yhdenvertaisuudesta paperille kirjoittaa, jos käytännön teot ovat tätä.

Jokainen voi miettiä, miltä tämä yli vuosi tuntuu esimerkiksi vammaisen lapsen elämässä ja perheessä, kun siellä nyt jo monissa ollaan äärirajoilla. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Laitetaan nyt tämä laki äkkiä voimaan, jotta saadaan parannettua ihmisten palveluita ja osallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

14.40 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä surullista on, että puoli vuotta sitten tämä sali yksimielisesti hyväksyi lainsäädännön, halusi parantaa vammaisten asemaa, [Vasemmalta: Myös edustaja Antikainen!] ja puoli vuotta sen jälkeen olemme aloittamassa syysistuntokautta sillä, että ensimmäisenä olemme leikkaamassa vammaisilta. On tämä surullista — varsinkin kun vielä ottaa huomioon, että täällä taitaa istua aika moni heistä, jotka puoli vuotta sitten olivat hyväksymässä tätä lainsäädäntöä. Puoli vuotta tämän jälkeen näköjään mielipide on muuttunut. Eihän tästä voi kuin vetää sen johtopäätöksen, että ennen vaaleja haluttiin kyllä vammaisillekin todeta, että olemme teidän puolellanne, mutta vaalien jälkeen, kuinkas sitten kävikään. Ei ole muuten ensimmäinen asia.

Siispä on kysyttävä ministeri Juusolta: voiko ministeri Juuso nyt kertoa, miksi ministeri Juuso on eri mieltä tänään kuin kansanedustaja Juuso puoli vuotta takaperin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.41 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhun eri asiasta:

Hallituksen mukaan tämä esitys pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan, koska ”esitykseen sisältyy perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä seikkoja”. Eihän täällä muita hallituksen esityksiä olekaan. Ajatelkaa sivistyksellisiä oikeuksia, ajatelkaa sosiaalisia oikeuksia. Eiköhän lähetetä kaikki esitykset perustuslakivaliokuntaan.

Tämä meidän nykyinen systeemimme on aivan sairas. Viime vaalikaudella yli 50 lakiesitystä todettiin perustuslain vastaiseksi, tämä on yksi niistä — yli 50 lakiesitystä. Olivatko virkamiehet täysin piittaamattomia perustuslaista, entä ministerit? Eivät, eivät varmasti. Entä onko meillä täysin torvi oikeuskansleri, joka tämmöisiä päästää läpi? Ei ole. Meillä on aivan ylikireä perustuslain tulkinta.

Tässä muutetaan kolmea pykälää, [Puhemies koputtaa] ja kaikki liittyvät siihen, että lykätään lain voimaantuloa, ja tämäkin lähetetään perustuslakivaliokuntaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on aivan sairas systeemi. [Ilmari Nurminen: No tahti varmaan muuttuu!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.42 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että tämä lykkäys herättää oppositiossa hämmennystä. Viime eduskuntakaudella tosiaankin olin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kuten aika moni muukin teistä, jotka olette puheenvuoron täällä käyttäneet. Muistanette hyvin, millaisessa kiireessä tämä vammaispalvelula-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

ki silloin nuijittiin läpi. Erityisesti valiokunnan puheenjohtajana toiminut Lohi varmasti muistaa tämän.

Jokainen, joka on pidempään ollut eduskunnassa, varmasti tietää, kuinka perinpohjaista lainvalmistelu on ministeriössä ennen kuin se tulee eduskunnan pöydälle. Siellä tehdään laajat vaikutusarviot, siellä tehdään kustannuslaskelmat, ja niihin esityksiin, mitkä valiokuntaan tulevat, ei yleensä enää tule muutoksia — muita kuin pieniä tekstimuutoksia. Niitä saattaa tulla. Kun tähän lakiin tehtiin näin mittavat muutokset, hyvässä uskossa olimme kaikki sitä mieltä, että nämä muutokset olivat hyviä. En kiellä sitä. Mutta kun on alettu ministeriöissä sitten seuraamaan ja miettimään soveltamisaloja, kustannusvaikutuksia, yhdenvertaisuutta, hyvinvointialueiden mahdollisuutta soveltaa lakia yhdenvertaisesti, niin tässä kohtaa tuli se tenkkapoo, että hetkinen, ei näitä nyt ihan näin voikaan tehdä, vaan silloin, kun tehdään isompia muutoksia, siinä täytyy olla kattavat vaikutusarvioinnit pohjalta. Kyllä te tämän tiedätte. [Timo Harakka: Raha ratkaisee!] — Sekään, että tässä oltaisiin säästämässä rahaa, ei pidä paikkaansa. Tämän lain vaikutuksehan oli täysin alibudjetoitu viime hallituksen toimesta.

Nyt, kun puhutaan kustannuksista, toivottavasti kukaan ei luule, että vammaispalvelukustannukset ovat 100 miljoonaa euroa vuodessa. Pelkästään vuonna 2020 kustannukset olivat yli 700 miljoonaa, niin että tässä on kyse vähän isommista rahoista kuin jostakin 100 miljoonasta. [Johanna Ojala-Niemelä: Ei kaikkea voi mitata rahassa!] — Ei voi kaikkea mitata rahassa, mutta meidän täytyy varmistaa se, että tätä lakia noudatetaan yhdenmukaisesti, yhdenvertaisesti koko Suomessa. Ja se ikääntymisrajaus oli se, että me alamme nyt tutkia uudestaan sitä soveltamista. Tämä ei tarkoita sitä, että se ikääntymisrajaus poistetaan, vaan meidän täytyy sitä soveltamista miettiä, miten sitä sovelletaan, jotta se on oikeudenmukainen ja kohtelee kaikkia samalla tavalla.

Tässä oli monta kommenttia, joista olisin voinut jotain sanoa. [Vasemmalla: Rohkeasti vaan! — Hyvillä mielin vaan!] Minä toistan edustaja Virran kommentin: Vammaisten asia on meidän kaikkien asia. Se on myöskin hallituspuolueiden asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.45.

Keskustelua jatkettiin kello 16.06.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten me siirrymme takaisin, palaamme kohtaan 6, joka koskee siis hallituksen esitystä eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Eli nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohtien 6 käsittelyä. — Keskustelu siis jatkuu. Siellä on edustaja Lohi ensimmäisenä. Olkaapa hyvä.

16.06 Markus Lohi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuota keskustelua, joka meillä aika hyvin lähti jo käyntiin koskien tätä vammaispalvelulain siirtämistä. Nimittäin tuossa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

keskustelussa, joka täällä aiemmin käytiin, esitettiin väitteitä, jotka haluaisin tässä nostaa esille. Ja mielelläni olisin kyllä tehnyt ministeri Juusolle muutamia kysymyksiä, mutta hän ei valitettavasti ole enää täällä paikalla.

Nimittäin tuossa keskustelussahan todettiin hallituspuolueiden toimesta, että vammais-palvelulain valmistelu täällä eduskunnan päässä tehtiin erittäin kiireessä ja vaikutusarvioinnit jäivät tekemättä. Se kyllä pitää paikkansa, että kyllähän lain tuominen tänne eduskuntaan venyi hyvin loppukauteen. Siihen on olemassa syyt. Se ei varmasti ollut tahdosta kiinni, vaan meillähän sosiaali- ja terveysministeriötä, siellä virkamiehiä, valmistelijoita, rasittivat kyllä — niin kuin varmaan kaikki muistatte — viime kaudella, alkukaudesta erityisesti, koronapandemia ja monet muut asiat, jotka varmasti vaikuttivat siihen. Mutta siitä huolimatta, että se tuli hyvin kiireellä, se ehti kuitenkin käydä myös perustuslakivaliokunnan käsittelyssä kaksikin kertaa. Ensimmäisen kerran jälkeen perustuslakivaliokunta nosti esiin muutamia asioita, jotka se edellytti — jotta tämä laki voisi edetä — sosiaali- ja terveysvaliokuntaa muuttamaan tuosta hallituksen esityksestä.

Yksi niistä, joita piti muuttaa, oli juuri sellainen kohta, jota ilmeisesti hallitus on nyt uudelleen pohtimassa, ja se on tämä ikääntymisrajaus. Kun perustuslakivaliokuntaan meni tuo hallituksen esitys, niin siellähän oli mukana tämä ikääntymisrajaus, mutta valiokunta edellytti, että se poistetaan. Se valiokunnan kannanotto on hyvin selkeä, ja voisin vain enustaa, että jos sitä yritetään poistaa, niin eiväthän perustuslakivaliokunnan kannat muutu vaalikaudesta toiseen poliittisten suhdanteiden mukaan. Siellä voidaan tehdä loivia käännöksiä, mutta on varmaa, että näin tuoreesta lausunnosta ei tule olemaan kovin merkittävää poikkeamaa.

Toinen merkittävä osa-alue, johon valiokunta teki muutoksia, ei pelkästään perustuslakivaliokunnan edellyttämänä vaan ihan poliittisen tahdon mukaisesti yksimielisesti — ministeri Juuso muuten oli siellä valiokunnan jäsenenä paikalla ja monet muut täällä puheenvuoroja käyttäneet edustajat — oli se, että me halusimme tehdä parannuksia hallituksen esityksiin, jotka olisivat näkemyksiemme mukaan heikentäneet nykyistä tilaa, vaikkapa vammaisten lasten aseman osalta. Asumisen tuki oli siellä esillä, lasten asumisesta kodin ulkopuolella perittävät maksut, joihin puutuimme, lasten aamu- ja iltapäivätoiminta, päivätoiminta, sinne ilmaiset kuljetukset, ja niin edelleen.

Nämä kaikki tehtiin hyvässä myötävaikutuksessa sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, ja kun täällä on väitetty, että silloin ei tehty minkäänlaisia vaikutusarviointeja, mitä tästä seuraa, niin olisin kysynyt ministeri Juusolta, joka oli valiokunnan jäsen silloin, että voitekko todistaa sen, mikä käy ilmi myös pöytäkirjoista, että valiokunta käsitellessään näitä muutoksia ja tehdessään näitä muutoksia hyvinkin loppuvaiheessa sai vaikutusarvioinnit, taloudelliset vaikutusarvioinnit sekä sosiaali- ja terveysministeriöstä että valtiovarainministeriöstä. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] Me siis saimme vaikutusarvioinnit niistä, ja me kaikki tässä salissa yksimielisesti — siis yksimielisesti sekä valiokunnassa, jossa myös ministeri Juuso oli paikalla jäsenenä, että tässä, niin opposition kuin hallituspuolueiden myötävaikutuksella — pidimme niin tärkeänä vammaisten ihmisten palveluita ja sitä, että Suomi vihdoinkin voi saattaa voimaan tämän YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen. Me yksimielisesti täällä tulimme siihen tulokseen, että vaikka tämä tietää lisää kustannuksia nykytilaan, niin me haluamme tämän tehdä, Suomi on sellainen sivistysvaltio, joka pitää huolen niistäkin, joilla ei ole takana isoja edunvalvontajärjestöjä tai jotka eivät saa omaa ääntään kuuluviin, ja sellaisia ovat usein ne henkilöt, jotka kuuluvat tämän vammaispalvelulain piiriin, ja se on se, millä mitataan, kuten tuossa debatissa sanoin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, suomalaisen yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, kuinka valmiita me olemme tiukoissakin taloudellisissa tilanteissa pitämään huolta niitten ihmisten palveluista, jotka ovat vammaisia, kehitysvammaisia ja niin edelleen. Ymmärrän erittäin hyvin, että hallituksen pitää säästää. Ja kun täältä on sanottu, että eihän tämä ole säästölaki: kannattaa lukea hallitusohjelman liitteet, siellä haetaan pysyvästi 36 miljoonaa euroa vuosittain säästöjä niillä muutoksilla, joiden takia tämä lykätään, kun ollaan tekemässä muutoksia. On aivan turha väittää, jos siellä on mustaa valkoisella. Tämä on säästölaki. Voitaasiinko esimerkiksi jättää oluen vero laskematta? Tämä on valintakysymys, arvovalinta hallituspuolueille. Älkää laskeko olutveroa, antakaa oikeudet vammaisille lapsille älkääkö lähtekö koskemaan niihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Aittakumpu.

16.12 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että kaikki olemme tässä salissa sitä mieltä, että vammaisten, kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten, oikeudet ja heidän asioidensa hoitaminen ovat sellaisia asioita, joiden on tärkeää yhdistää yli puoluerajojen ja yli hallitus—oppositio-rajojen. Vammaiset ovat keskuudessamme kaikkein hauraimpia ja usein kaikkein heikoimmassa asemassa. Monet heistä ovat täysin muiden hoidon ja huolenpidon varassa.

Arvoisa puhemies! Ei siis ole ihme, että hämmennystä on nyt herättänyt, kun hallitus aikoo lykätä tämän viime vaalikauden lopulla yksimielisesti päätetyn vammaispalvelulain toteuttamista, lain, joka tosiaan vasemmalta oikealle hyväksyttiin. Muistan, kuinka helpotuneet tunnelmat täällä eduskunnassa olivat, kun tuo laki saatiin valmiiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Vammaisten oikeuksissahan on parannettavaa myös tämän lain jälkeen, se on selvää, ja vammaisia myös syrjitään monin eri tavoin, voi sanoa, että jo ennen syntymää. Sikiöseulontojen kehittyminen on merkinnyt sitä, että joitakin äitejä on jopa painostettu raskauden keskeyttämiseen vammaisen lapsen kohdalla. Elämä on kuitenkin lahja ja jokainen elämä on yhtä tärkeä ja arvokas.

Kun vammaispalvelulaki uudistettiin viime vaalikaudella, siinä parannettiin monia vammaisten palveluita. Nyt hallitus aikoo tosiaan lykätä uudistuksen voimaantuloa yli vuodella ja myös muuttaa sen sisältöä. Nyt on aivan aiheellinen huoli siitä, että tosiaanko hallitus aikoo säästää vammaisilta lykkäämällä tämän lain voimaantuloa, ja tuntuu oudolta, että tällaisen arvovalinnan hallitus nyt todella näyttää tekevän. Selkeästi vammaisten oikeuksia heikentää se, että lain voimaantuloa siirretään yli vuodella. Se tarkoittaa sitä, että vammaiset jäävät ainakin joitakin palveluja vaille, vaille niitä palveluiden parannuksia, jotka uudistuksessa sovittiin. Kuukausi ja jokainen päivä on pitkä aika vammaiselle, joka tarvitsee apua.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus äskettäin antoi tiedonannon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tiedonannossa kiinnitetään vammaisten oikeuksiin huomiota useaan kertaan, mutta nyt on huoli siitä, onko konkretia kuitenkin tätä, että vammaisilta leikataan, kun rahaa kuitenkin tuntuu riittävän vaikkapa kaikkein hyvätuloisimpien veronalennuksiin ja, kuten edustaja Lohi asken totesi, myöskin keskikaljan veroaleen. Olisiko aihetta vielä tehdä arvovalintoja?

Arvoisa rouva puhemies! Eikö olisi parempi antaa tämän lain nyt tulla voimaan päätetyn aikataulun mukaisesti ja tehdä mahdolliset korjaukset ajan kanssa omina esityksinään?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Tällä tavalla voimmme varmistaa, että nyt jo 1. lokakuuta alkaen vammaiset saisivat tarvitsemansa palvelut mahdollisimman hyvin koko Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joona.

16.15 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kyllähän tosiasia on se, että monet vammaiset kokevat, että eduskunta on nyt pettämässä sen lupauksen, jonka se yksimielisesti kuusi kuukautta sitten antoi. Keväällä todella tässä salissa yksituumaaisesti hyväksyttiin vammaispalvelulain uudistus, jolla lähdettiin korjaamaan nykyistä puutteellista ja vanhentunutta lainsäädäntöä, ja moni silloin ajatteli, että hienoa, nyt on tehty arvovalinta, missä vasemmalta oikealle, alhaalta ylös kaikki puolueet olivat sitä mieltä, että on oikein panostaa tässä tilanteessa yhteiskunnan heikoimpiin sekä parantaa vammaisten oikeusturvaa, heidän palveluitaan ja heidän osallisuuttaan tässä yhteiskunnassa. Sitten kului muutama kuukausi, ja kesällä alkoi näyttämään selvältä, että muodostettava uusi hallitus ensi töikseen lähtee tätä hyväksyttyä lainsäädäntöä lykkäämään ja hakemaan täältä säästöjä. Eihän tästä jää kuin tosiaan se yksi kysymys ilmoille: miksi keväällä tämä yksimielisesti hyväksyttiin, jos näytti olevan jo selvää, että tätä lähdetään heti uuden kauden myötä sorkkimaan? Tämän myötä on ihan ymmärrettävää, että se palaute, joka monelta vammaiselta on tullut, on todella epäuskoinen, ja he pitävät tätä erittäin epäoikeudenmukaisena toimenpiteenä.

Arvoisa puhemies! Tällä siirrolla hallitus tavoittelee niin säästöjä kuin toki aikaa tehdä sisällöllisiä muutoksia tähän lainsäädäntöön, ja sen myötä, kun puhutaan todella niistä parannuksista, joita lainsäädännöllä olisi tullut voimaan jo ensi kuukauden alusta, nyt vammaiset jäävät näitä odottelemaan, ja kuka tietää, mitä tuleman pitää, että nyt kun ensimmäinen lykkäys tehdään, niin onko sekään se viimeinen, vai ajatteleeko hallitus sitten, että jos ne haasteet eivät ratkea, niin lykätään tätä edelleen.

Arvoisa puhemies! On pakko yhtyä niihin huomioihin, joita täällä on todettu, että on aina arvovalinta, mihin säästöt kohdistaa. Otan yhden esimerkin: Jos se hintalappuero yksimielisesti hyväksytyn lainsäädäntömuutoksen ja tämän hallituksen mallin välillä on näemmä 30 miljoonaa euroa vuosittain, niin valtaosa tästä summasta tulisi jo sillä, jos jätettäisiin esimerkiksi nostamatta osakesäästötilin talletusalaraja sinne 100 000 euroon. Jo tällä muutoksella saataisiin pitkälti rahoitettua nämä paremmat palvelut vammaisille.

Nyt kyllä kysyn: eikö olisi oikein, että kun yksimielisesti on hyväksytty jotain, niin pysyttäisiin sen takana, tehtäisiin arvovalinta, että annettaisiin vammaisille sellaiset palvelut ja oikeusturva, jotka heille kuuluvat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Antikainen, poissa. Edustaja Strand... Luoto. Strandman, luin kahta nimeä yhtä aikaa. — Elikkä Strandman, Jaana, olkaa hyvä.

16.19 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso piti erinomaisen esittelypuheenvuoron asiasta jo aiemmin. [Vasemmalta: Hyvillä mielin!] Tämä on minulle tärkeä asia, koska olen työskennellyt 27 vuoden ajan erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kanssa ja myös äitinä kokenut arjen. Vammaispalvelulain tarkoituksena on turvata vammaisten oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus, ja tästä olemme kaikki tässä salissa yhtä mieltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Keväällä 2023 eduskunnan päättämä vammaispalvelulaki oli valmisteltu vajavaisesti ja kiireellä. Lakiin jäi korjattavaa ja tarkennettavaa, ja siksi laki on avattava uuteen käsittelyyn. Haluan korostaa, että voimaantumisen siirtämisen tavoitteena ei ole säästäminen. Hallitusohjelmassa uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna voi olla enimmillään 100 miljoonaa euroa. Vammaispalvelulain siirto vuoden 2025 alkuun helpottaa muutosten valmistelua, palveluiden järjestämistä sekä rahoitusta hyvinvointialueilla, tietojärjestelmämuutosten tekemistä, vammaispalvelujen tilastointia sekä antaa aikaa lain toimeenpanon valmisteluun. Soveltamisala on tärkeä määritellä tarkemmin ja rajata, jotta voidaan turvata yhtenäinen soveltamiskäytäntö ja yhdenvertainen palvelujen saanti vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina.

Pikaisesti käynnistyneessä lain muokkauksessa on ollut erityisen tärkeää huomioida vammaisten ihmisten ja järjestöjen osallisuus ja aktiivinen osallistuminen. Lisäaikaa on tarvittu, jotta esitys voidaan valmistella laadukkaasti ja huolellisesti ja siinä pystytään huomioimaan vammaisten henkilöiden ja heidän tarpeidensa moninaisuus. Lausuntokierroksella voimaantumisen siirtämistä kannattivat muun muassa lähes kaikki hyvinvointialueet, THL, valtiovarainministeriö sekä vammaisjärjestöistä muun muassa Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain voimaantumisen siirron aikana vammaisia henkilöitä palvellaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tämän lisäksi hallitus kiinnittää erityistä huomiota neuropsykiatrisesti oireilevien lasten palveluihin ja heidän perheidensä tukeen sekä nopeaan diagnosointiin ja avun piiriin pääsyyn. Hallitus käynnistää tänä syksynä määräaikaisen ohjelman, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Ohjelmaan käytetään 20 miljoonaa euroa vuodessa, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Vammaispalvelut ovat lain siirrosta huolimatta paremmin hoidettuina kuin edellisen hallituksen aikana. — Kiitos. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Jatketaan tätä listaa jonkin aikaa. — Sitten on edustaja Meriluoto.

Täällä on aika moni odottanut tätä listan eteenpäinmenoa, niin että siitä syystä mennään tätä listaa jonkin aikaa. — Olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Mutta täällä salissa pitää puhua asiaa, ei asian vierestä! — Miko Bergbom: Kyllä se oli ihan asiaa!] — Kyllä te saatte varmasti näitä debattipuheenvuoroja.

16.22 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Puhumme tässä nyt yhdestä Suomen syrjäytyimmistä ihmisryhmästä, vammaisista, ja heidän palveluistaan. Kertookin paljon tästä hallituksesta kyllä se, että ensi töikseen se haluaa leikata nimenomaan vammaispalveluista. [Jaana Strandman: Ei pidä paikkaansa!]

Vammaispalvelulain uudistaminen on ollut pitkä prosessi, ja nyt kun eduskunta on juuri saanut sen yksimielisesti hyväksyttyä, Orpon hallitus haluaakin heittää kiviä rattaisiin, ja tämä on selkeä arvovalinta. Orpon hallituksen arvoista kertoo konkreettisella tavalla se, että vammaispalvelulain lykkäämisellä tavoitellaan 36 miljoonan euron vuosittaisia säästöjä, joilla muuten saadaan katettua vain noin puolet niistä rikkaille suunnatuista veronalennuksista, joita saadaan solidaarisuusveron alarajaa nostamalla. Tämä sotii aika pahasti ainakin omaa oikeudentajuani vastaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Myös esimerkiksi apulaisoikeusasiamies Sakslin on monien järjestöjen ohella kritisoinut sitä, että useita parannuksia vammaisten oikeuksiin sisältävän lain voimaantuloa siirretään, lain tavoite kun on turvata vammaispalvelut aiempaa yhdenvertaisemmin asuinpaikasta riippumatta sekä parantaa vammaisten ihmisten oikeutta osallistua yhteiskuntaan ja tehdä valintoja yhdenvertaisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä vammaispalvelulain lykkääminen on kylmä oikeistolainen arvovalinta, joka vaikeuttaa merkittäväällä tavalla jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten ja heidän läheistensä elämää. Lain lykkääminen tarkoittaa sitä, että vammaisille ihmisille kuuluvia palveluita joko viivästyy tai estyy kokonaan. Jokainen voi miettiä esimerkiksi, kuinka pitkä aika yli vuosi ilman tarvittavia palveluita on vammaisen lapsen elämässä. Monessa perheessä eletään jo nyt jaksamisen äärirajoilla. Pahimmillaan hallituksen muutkin leikkaukset vielä kasaantuvat näille samoille perheille.

Arvoisa puhemies! Vammaispalveluita kannattaisi tarkastella ennemmin sosiaalisena investointina kuin potentiaalisena säästökohteena. Jotta mahdollisimman monet vammaiset henkilöt ja heidän perheenjäsenensä voisivat osallistua yhteiskuntaan, kuten vaikkapa poliittiseen päätöksentekoon tai työelämään, heidän palveluitaan ja muuta tukea on vahvistettava. Nyt tämä hallitus on kuitenkin valitsemassa toisenlaisen tien. Onkin ihan sama, millaisia tiedonantoja hallitus paperille yhdenvertaisuudesta kirjaa, jos käytännön teot ovat tätä tasoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Koponen, Ari.

16.25 Ari Koponen ps: Puhemies! On hienoa, että työnsä aloittanut hallitus tekee lainsäädäntötyön valmistelun laadukkaasti. Käsittelemme nyt vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä, koska edellinen hallitus ei ollut valmistellut lakia kunnolla. [Suna Kymäläisen välihuuto — Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] Lisäaika tarvitaan, jotta voimme tehdä vammaispalvelulain aidosti vammaisten aseman huomioiden ja sitä edistäen.

Nykyisellään laki vaarantaisi vammaisten palvelunsaannin, koska esityksessä lain tarjoamia palveluita jouduttaisiin tarjoamaan isommalle määrälle ihmisiä kuin mitä on tarkoitettu. Hallitus täten haluaa, että vammaispalvelulaki pysyy nimensä mukaisesti vammaisille tarkoitettuna erityislakina.

Hallitusohjelmassa on varattu vuosittain 100 miljoonaa euroa lain toteuttamiseen nykyisen rahoituksen päälle. Lisäksi nyt syksyllä 23 hallitus käynnistää ohjelman nepsy-lasten ja heidän perheidensä tukemiseen. Tämä on tärkeä asia, ja olen iloinen, että hallitus tukee apua tarvitsevia lapsia tällä tavoin. Tähän ohjelmaan hallitus on varannut 20 miljoonaa euroa vuosittain vammaispalvelulain voimaantuloon saakka.

Puhemies! Tämä hallitus pitää huolta heikoimmista ja parantaa vammaisten asemaa yhteiskunnassa. [Timo Harakka: Miksi te sitten äänestitte sen puolesta?] — Ottakaa puheenvuoro. [Vasemmalta: Niin me yritetään!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Berg.

16.27 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on lykkäämässä vammaispalvelulakia, joka valmistui sosiaali- ja terveysvaliokunnassa juuri ennen viime eduskuntakauden loppua. Me saimme valiokunnassa tehtyä lakiin useita tarpeellisia, asiantuntijakuulemisessa esille tuotuja muutoksia samalla, kun perustusvaliokunnan esittämät huomiot myös kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

jattiin. Hartaasti odotettu laki saatiin vihdoinkin eteenpäin. Nyt hallitus tosiaan aikoo avata tämän valmiiksi saadun työn. Tämä lisää epävarmuutta erityisesti heille, joita laki kaikkein eniten koskettaa, nimittäin vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen. Tämä ei ole oikein.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus haluaa pitää pidennetysti voimassa vanhentuneen lain, joka ei tällä hetkellä vastaa täysin perustuslain eikä YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. Ajankohdan siirtoa vastustettiin ministereille annetuissa lausunnoissa paljon, vaikka lausuntokierros oli asian merkityksellisyyteen nähden lyhyt ja ajankohta kesälomakauden takia huono. Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin lausunnossa tiivistyy paljon siitä, miksi tätä lakia ei pidä siirtää: ”Pidän ehdotettua useita parannuksia vammaisten henkilöiden oikeuksiin sisältävän vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämistä ongelmallisena, koska lain tavoitteena on turvata vammaispalveluiden saanti aiempaa yhdenvertaisemmin kaikille vammaisille henkilöille asuinpaikasta riippumatta sekä parantaa muun muassa vammaisten ihmisten oikeutta osallistua yhteiskuntaan ja tehdä valintoja yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa.”

Arvoisa puhemies! Uudistuneen vammaispalvelulain tavoitteena oli siis lisätä yhdenvertaisuutta, vahvistaa osallisuutta ja edistää itsemääräämisoikeuden toteutumista. Uuden hallituksen mukaan vammaispalvelulain soveltamisalaa halutaan kuitenkin tarkistaa, joten sen voimaantuloa halutaan viivästyttää yli vuodella. Vielä reilu puoli vuotta sitten soveltamisala ei näyttänyt ongelmalliselta nykyisten hallituspuolueiden rivissä. Jopa silloiset oppositiopuolueet, perussuomalaiset, kokoomus ja kristillisdemokraatit, olivat mukana hyväksymässä vammaispalvelulain mietintöä, sillä mietintö oli yksimielinen. Mikään puolue ei siis jättänyt siihen vastalauseita. Kuulimme jo silloin hyvin perusteellisesti järjestöjä, ministeriöitä ja muita tahoja, joten kelkka on kääntynyt verrattain lyhyessä ajassa. Perussuomalaiset vaativat myös viime syksyn yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomukseen jättämässään vastalauseessa, että vammaispalvelulaki olisi toteutettava viipymättä. [Timo Harkka: Oho!] Nyt sama puolue on kuitenkin siunaamassa lain lykkäämisen yli vuodella.

Arvoisa puhemies! Jos Orpon hallitus olisi oikeasti huolissaan lain soveltamisalasta ja vammaisten henkilöiden oikeuksista eikä pelkästään kustannuksista, lain kannattaisi antaa astua voimaan alkuperäisen aikataulun mukaisesti ja arvioida lakia vasta sen jälkeen, kun tietoa olisi ehtinyt kertyä ja vaikutuksia voitaisiin aidosti tarkastella perusteellisemmin. Tuleva vammaispalvelulain sisältö jää nyt hämärän peittoon. Esimerkiksi ikääntymisrajaus, jonka hallitus todennäköisesti ottaa uudelleen tarkasteltavaksi, poistettiin aiemmin perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella, kuten viime kauden sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtaja tässä äsken hyvin toi esille.

Orpon hallitus pelaakin kovaa peliä, kun se jättää vammaiset henkilöt ja heidän perheensä taas odottamaan, että heidän tarpeensa tulisivat kuulluiksi ja niihin vastattaisiin. Tätä valintaa ei voi muuta kuin kummastella ja olla huolissaan siitä, että tuleva esitys sisältää lopulta rajoituksia vammaisten henkilöiden palveluihin. Tämänpäiväisen keskustelun perusteella näyttää myös olevan hallituspuolueissa suurta epäselvyyttä siitä, onko tämä vai eikö tämä ole säästötoimi, ja siitä, siirretäänkö tässä nyt vain lain voimaan astumista reilulla vuodella, kuten edustaja Zyskowiec omassa puheenvuorossaan viittasi, vai onko nyt tarkoitus todellakin avata lakiesitys tarkoituksena tehdä siihen laajojakin muutoksia silläkin uhalla, että ne kaatuvat muun muassa perustuslakivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Wickström.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

16.32 **Henrik Wickström r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Funktionshindersservicelagen är en mycket efterlängtd lag. Den har förberetts under en lång tid, och förra riksdagen kunde godkänna en ny lag så sent som i början av det här året.

En god lagprocess kräver alltid sin tid. Det var tråkigt att man i samband med lagbehandlingen tvingade igenom förändringar i lagen i slutet av ärendets behandling. Det föranledde att ärendet inte genomgick en regelrätt lagstiftningsprocess. Det här har satt den här regeringen i en svår sits som vi som regeringspartier har försökt lösa på det bästa möjliga sättet. Jag tror att vi alla i salen här vill att varje person med funktionsnedsättning får en bra service som skapar grunden för en trygg vardag. Vi pratar på många sätt nu om grunden i vårt välfärdssamhälle.

Hallitusneuvotteluissa jouduimme kuitenkin toteamaan, että lakiin on jäänyt avoimia kohtia liittyen lain soveltamiseen. Kyseessä on tärkeä lainsäädäntö, joten on perusteltavaa tarkoin tietää, mitä vaikutuksia sillä on ihmisten arkeen. Koska laki hyväksyttiin poikkeamalla normaalista lainsäädäntökäsittelytavasta, jouduimme nyt siirtämään lain toimeenpanoa.

Kentällä kyseinen toimi herättää myös keskustelua: osa järjestöistä kannattaa siirtoa, toiset vastustavat. Mielestäni on kuitenkin tärkeää, että me varmasti tiedämme, että lain suhteen ei synny tulkinnanvaraisuuksia. Myös lain alkuvaiheessa esiintuodut rahoituslaskelmat ovat olleet epävakaa pohjalla, ja tätä me emme myöskään voi sivuuttaa.

Mikäli me emme tekisi tätä nyt, voisi syntyä haastavia tilanteita kentällä. On syytä muistaa, että tällaista lainsäädäntöä ei voi myöskään yksinkertaisesti jälkikäteen korjata. On toki ikävää, että me jouduimme tekemään tämän muutoksen. Tätä lakia on odotettu jo kauan, ja pidän tärkeänä, että lain valmistelu etenee mahdollisimman nopeasti, yhdessä koko kentän kanssa.

Hallitus on myös varannut määrärahan tulevalle vuodelle lasten ja nuorten nepsy-tuelle, kuten tässä keskustelussa on jo tuotu esille.

Värderade talman! Det finns mycket oro inom funktionshindersservicen i Finland. Vi har just sett hur välfärdsområdena har tagit över ansvaret för social- och hälsovård samt räddningstjänsterna. För den svenska funktionshindersservicen har förändringen varit speciellt stor då Kärkulla inte längre ordnar de här tjänsterna. Jag är orolig för den respons som kommer från klienterna och familjerna som berörs av de här tjänsterna. Övergången skedde inte på det bästa sättet, och nu finns det oklarheter i hur servicen ordnas. Situationen är på många sätt ohållbar.

Jag hoppas att man på riksnivå följer upp hur funktionshindersservicen på svenska ordnas. Riksdagen har nu genomfört en omfattande reform men också då haft på bordet funktionshindersservicen. Vi får inte lämna viktiga grupper utanför, eftersom vi måste se till att det inte uppstår utmaningar. Därför måste den kommande funktionshindersservicelagen även hålla kvar de förbättringar som har funnits med från det ursprungliga paketet.

Arvoisa puhemies! Itse toivon nyt, että me nopeasti pääsemme käsittelemään lakia uudestaan, jotta se voidaan saada voimaan 1.1.2025. Nyt tässä on kyseessä siirto, ja laajempi keskustelu on luvassa myöhemmin. Samalla tämä on osoitus siitä, kuinka tärkeää on, että me eduskunnassa laadimme tällaiset ihmisen arkeen ja toimeentuloon liittyvät lait hyvin perusteellisesti, ilman hätiköintiä. Tässä meillä jokaisella edustajalla on vastuumme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Laiho. Sen jälkeen otetaan muutama debattipuheenvuoro.

16.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Viime keväänä hyväksytyssä vammaispalvelulaissa ollaan siirtämässä aloitusaikaa vuoden 25 alkuun. Siihen on vahvat perusteet. Viime kauden lopulla hyväksytyssä vammaispalvelulaissa on ongelmia, jotka liittyvät laajasti lain luonteeseen erityislakina. YK:n vammaissopimus on ratifioitu Suomessa vuonna 2016, ja siinä hyväksytään se, että vammaisilla pitää olla riittävät oikeudet, perusoikeudet, sosiaaliset oikeudet, oikeus asumiseen, oikeus riittäviin palveluihin. Ja tämä on varmistettu Suomessa vammaispalvelulailla, joka on samalla erityislaki. Vammaispalvelut täydentävät yleisiä sosiaalipalveluita.

Viime kaudella vammaispalvelulain esityksessä soveltamisalaa laajennettiin kuitenkin niin merkittävällä tavalla, että siitä tuli yleislaki. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Olitte mukana!] Nyt huolenaiheena on se, toteutuvatko vammaisten oikeudet käytännössä, jos erityislaista tulee yleislaki. Nyt on kyse vammaisten oikeuksista ja siitä, että heillä on oikeus niihin palveluihin, jotka heille kuuluvat. [Timo Hrakka: Kuinka itse äänestitte?] Vammaispalvelulakia laajennettiin eduskunnassa merkittävällä tavalla, ja siihen edellinen hallitus ei ollut varannut riittävästi rahoitusta. Nyt ei ole kyse rahoituksen leikkauksesta. [Naurua sosiaalidemokraattien ryhmästä] Te ette, edellinen hallitus, varanneet sille riittävästi rahoitusta, ja käytännössä sitä rahoitusta oli tarpeen lisätä.

Hyvinvointialueet ovat arvioineet kuulemisissa, että kustannukset olisivat olleet useampi sata miljoonaa enemmän kuin mitä oli edellinen hallitus arvioinut. Hyvil arvioi, että se saattaisi olla jopa miljardin luokkaa. Jos ajatellaan vammoja, niin totta kai se on niin, että ei se ole iästä riippuvaista, milloin ihmisestä tulee vammainen, jos tulee esimerkiksi joku sellainen tapaturma, joka aiheuttaa sen vammaisuuden. Mutta kyllä meidän pitää pystyä tarkemmin määrittelemään se, milloin tätä lakia sovelletaan, koska muutenhan me heitetään tämä vain sinne meidän henkilöstön, suuren työkuorman alla olevan henkilöstön, niskaan ja me saadaan hyvin erilaista kohtelua ihmisille, vaikka meidän pitäisi tietenkin taata yhdenvertaiset palvelut ympäri Suomen. Tässähän tulisi selvästi hyvin sen mukaisesti, kuka sitä tilannetta arvioi. Se olisi pitkälti arvioitavan vastuulla, sovelletaanko tätä lakia vai ei.

Hallitusneuvotteluissa kirjasimme, että hallitus käynnistää kiireellisesti lainvalmistelun, jonka tarkoituksena on turvata vammaisten oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus, ja sitä me tulemme tekemään. Sen takia haluamme nyt siirtää aikaisemman vammaispalvelulain voimaantuloa, jotta me voimme tuoda paremman ja kohdennetun, tarkoin määritellyn esityksen, jotta pystytään turvaamaan vammaisten palvelut, ja nimenomaan vammaisten oikeuksista ja palveluista tässä lakiesityksessä on kyse. Lainvalmistelun tarkoituksena on siis löytää ratkaisuja sille, miten vammaispalvelulain soveltamisalaa voidaan tarkentaa niin, että se laki säilyy sosiaalihuollon erityislakina.

Tästä on tullut paljon palautetta erityisesti sosiaalityöntekijöiltä, vammaispalvelun parissa työskenteleviltä työntekijöiltä, että miten ihmeessä he tätä pystyvät soveltamaan, kun tämä on niin epämääräinen lakiesitys. Ja täältä me kuultiin myöskin hyvä puheenvuoro, jonka piti henkilö, joka on toiminut näissä palveluissa, että ei me voida tehdä tätä sille meidän sote-henkilöstölle, joka siellä muutenkin kuormittuneena työskentelee.

Hallitusohjelmassa sovittiin myös, että sille ajalle, kun vammaispalvelulain voimaantuloa joudutaan siirtämään, käynnistetään erillinen ohjelma lasten ja nuorten neuropsykologien häiriöiden kuntoutukseen. Eli täällä on nyt turha vedota erilaisilla syillä, että vam-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

maiset lapset jätetään hoidotta. Meillähän on vammaispalvelulaki, joka on voimassa tälläkin hetkellä ja tulee olemaan lokakuun jälkeenkin voimassa edelleenkin. Me lisäksi lisäämme nyt neuropsykologisten lasten kuntoutukseen resurssia, halutaan varmistaa, ettei tässä väliaikana, kun uutta lakia valmistellaan, kukaan jää ilman tarvittavia palveluita.

Kyse on arvoista ja siitä, miten ihmisten oikeuksia palveluihin ja perusoikeuksia kunnioitetaan. Sen takia hallitus tuo uuden esityksen, jotta me voidaan turvata kaikkein heikoimmassa asemassa olevien vammaisten oikeudet saada jatkossakin niitä palveluita, joita he tarvitsevat ja joihin heillä tulee olla myös subjektiivinen oikeus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa nyt se debatti. Noin kymmenkunta henkilöä saa debattipuheenvuoron, ja sitten jatketaan tuota pitkää listaa. — Sitten edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä. — Mikrofoni, kiitos.

16.43 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän teitä tästä mahdollisuudesta puhua tässä keskustelussa.

Sydämen sivistyksestä ja sen puutteesta kertoo hyvin tämä ensimmäisenä saliin tuotu esitys. Tarkoituksena on, että koko eduskunnan muutama kuukausi sitten hyväksymästä vammaisten palveluiden parantamisesta livetään. Tällainen arvovalinta kertoo kyllä hyvin raa'asta ja kovasta maailmasta. Samaan syksyyn tuodaan solidaarisuusveron lasku ja kaljaverotuksen alentaminen. Siinä muutamia esimerkkejä siitä, miksi vammaisilta on nyt leikkettava.

On muistettava, että yhdenvertaisuuden ja osallisuuden parantamiseksi ja vammaisten ihmisoikeuksien turvaamiseksi vuosikymmenten väännön jälkeen eduskunta sai lopulta yksimielisen esityksen valmiiksi. Apulaisoikeusasiamies piti tätä lykkäystä ja sen perusteluita ongelmallisina. Te toimitte ideologiselta pohjalta myös perustuslaillisia näkökulmia vastaan, enkä ymmärrä, miksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Äsken kun sanoin, että kymmenen, niin olipa hienoa, että kymmenen varasikin. — Elikkä seuraavaksi edustaja Kymäläinen.

16.45 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäinen asia, minkä hallitus tuo tälle syksylle, on vammaispalvelulain toimeenpanon siirtäminen, ja tällä tavoitellaan rahaa. Aika surullista kuultavaa oli se, että ministeri tätä toimeenpanon lykkäämistä esitellessään totesi, että hän tekee tämän, eli tuo tämän eduskuntaan, hyvillä mielin. Minusta se on surullista.

Täällä hallitus puhuu ihmisoikeuksista ja syrjinnän torjumisesta. Tässä ne sanat ja teot jälleen törmäävät keskenään. Röyhkeästi käydään heikompiensaisten kimppuun, raha jyrää arvot. Toivoisin hallitukselta enemmän empatiaa ja inhimillisyyttä ja toivon, että jos tämän taustalla on halu rukata lakia, niin se tehtäisiin niin, ettei se olisi perustuslain vastainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies.

16.46 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ihan totuudenmukaisesti korostettu sitä, että viime kaudella tämä yksimielisesti hyväksyttiin tääl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

lä, ja muistan, että pitkään sitä käsiteltiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja varmaan viimeisessä tai tokaviimeisessä kokouksessa se sitten meni siellä läpi yksimielisesti. Ja se nimenomaan osoittaa, että meillä kaikilla on halua, vahvaa halua, parantaa vammaisten oikeuksia ja palveluita. Sitähän osoittaa se, että kautta linjan kaikki ajattelevat lämpöisesti tästä asiasta ja haluavat ainoastaan hyviä päätöksiä aikaan. [Krista Kiuru: Niin kauan, kun se ei maksa mitään!]

Silloin, muistan kyllä, niissä asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi joitain ongelmia, mutta aika oli ihan loppu, että siihen ei voinut silloin enempää puuttua. Ja nyt on valitettavasti käynyt niin, että kun on ryhdytty sen lain toteuttamista tarkemmin selvittämään, niin on käynyt ilmi, että siinä onkin paljon ongelmia. On välttämätöntä vielä ottaa pieni aikalisä ja katsoa, onko kaikki siinä ihan järkevästi ja oikein vai onko jotain syytä viilata ja muuttaa vielä. Mutta tahto on kaikilla hyvä täällä.

Ainakin viime kaudella kokoomus tosi usein kannatti hallituksen esityksiä. Siis eihän me suinkaan oltu mikään räksyttävä oppositio, vaan me aika usein tuettiin teidän esityksiänne täällä eduskunnassa, [Puhemies koputtaa] ja siihen liittyen usein vain kävi [Puhemies: Aika!] ongelmaksi, että valmistelu oli sosiaali- ja terveysministeriössä tosi heikkoa, ja tässä juuri se on sitten toteutunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Harakka.

16.47 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso sanoi esittävänsä tämän vammaispalveluiden leikkauksen ja lykkäyksen ”hyvillä mielin”. Hyvillä mielin — oliko hänellä todellakin hyvä mieli siitä, että säästösyistä Orpon—Purran hallitus heikentää vammaisten palveluita? Tämä on kyllä hyytävä viesti niille vammaisjärjestöille, joilla on vähintään paha mieli. Tämä esitys vie kokonaan pohjan pois huomiselta tiedonannolta. On aivan sama, mitä sanahelinää hallitus puhuu yhdenvertaisuudesta — teot ratkaisevat, ja tämä on paha teko. Kyseessä on petos vammaisten kustannuksella. Vaalien alla ette uskaltaneet äänestää vastaan, ja nyt se petos tulee julki. Tämä hallituspuolueiden katumuspilleri voisi olla huvittava, jos ei kyse olisi vakavasta asiasta.

Hallitus haluaa laittaa hintalapun ja enimmäiskustannukset vammaisten ihmisarvoisen elämän vaatimuksille, ja se sopii hallituksen epäinhimilliseen linjaan, jossa ihmisarvo mitataan rahalla. Se näkyy kolmella tavalla: Ensinnäkin vammaisilta leikataan rahat, koska he eivät pysty puolustautumaan. Ulkomaalaisilla on oikeuksia, jos heillä on rahaa, ja sama koskee kantasuomalaisia — varakkaita ja köyhiä kohdellaan eri tavalla. Hallitukselle tarkeinta on kaiken hinta [Puhemies: Aika!] eikä minkään arvo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, yritetään pysyä siinä minuutissa. — Ja seuraavaksi edustaja Bergbom.

16.49 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä jälleen kerran lyhyen parlamentaarisen urani aikana ihmetellä sitä kielenkäyttöä, mitä salin vasemmalta laidalta tulee. Tässä nimenomaan on kaikilla se sama tahtotila — uskoakseni myös teillä, kuten meillä täällä oikealla puolella, hallituksella ja oppositiolla — että tässä maassa vammaiset saavat heille kuuluvat palvelut.

Muistan kyllä varsin hyvin, että jo hyvinvointialueella valtuutettuna ollessani siellä olttiin aidosti huolissaan tämän vammaispalvelulain toteutumisesta ja siitä, miten sitä siellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

kentällä sitten ihan aidosti tulkitaan. Eli se valmistelu on tehty niin kiireellä ja hyväksytty täällä just ennen vaalikauden loppua, [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] että se vaikuttaa siihen, miten vammaisten oikeudet tosiasiallisesti toteutuvat. Tämän nyt hallitus haluaa varmistaa, että ne saadaan oikeasti toteutumaan. Sitten te väitätte, että tämä on leikkaus. Hallitushan nimenomaan omassa ohjelmassaan toteaa, että tähän tulee menemään yli 100 miljoonaa euroa enemmän kuin olemassa olevaan vammaispalvelulakiin vuodessa, eli se on nimenomaan menojen lisäys, ja aivan oikeasta asiasta, siitä syystä, että vammaiset saisivat parempia palveluita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lohi.

16.50 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että kun lainsäädäntöä tehdään, niin ei ole mitenkään poikkeuksellista, että kentällä sitten mietitään, miten tätä tulkitaan. Sehän on aivan normaali juttu. [Krista Kiuru: Se on aina sama juttu!] Aina se on tulkinnanvaraista. Joskus sitä pystytään täsmentämään asetuksella. Jos tässä tapauksessa on kyse siitä, että täällä on jotain hyvin tulkinnanvaraista, niin tässä hän olisi ollut vaihtoehtona, että annetaan lain astua voimaan ja tuodaan siltä osin kunnon tulkinnanvaraa, joka vaatii lainsäädännön täsmentämistä ja lakikorjaukset tänne. [Timo Harakan välihuuto]

Nyt kysynkin, että kun viime kaudella edustaja Laiho oli sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajana ja meillä oli erittäin hyvä yhteistyö tässä ja muissakin asioissa, niin voisitko — kun olet varmasti tähän perehtynyt ja ministerikään ei ole paikalla — täsmentää meille täällä salissa oleville, mitkä kohdat täällä ovat semmoisia epäselviä, joita pitäisi täsmentää, ja mitkä kohdat ovat sellaisia, joista se 36 miljoonan säästö aiotaan hakea. [Krista Kiuru: Se olisi hyvä kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Nurminen.

16.51 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin kiinnittäisin huomiota tähän, että kun puhutaan tästä sekavuudesta ja tästä tulkinnasta, mitä kentällä on, niin kun me yhdessä tehtiin, niin meidän nimenomaan päätimme tehdä ihan kokonaan uuden lain ja me teimme yhdessä vahvan lausuman, että nyt kun tämä saadaan voimaan, niin tämän lain vaikutuksia seurataan. Ja mikäli teillä on aito tahto tuoda parannuksia vielä tähän nyt voimaan tulevaan lakiin, niin niitähän me odotetaan mielellään. Voimavararajaus ja monet muut asiat, mistä me keskustelimme, on hyvä tuoda saliin.

Sinällään mielestäni on surullista, että nyt tässä otetaan takapakkia. Meillä on esimerkiksi tulossa nyt tämän myötä voimaan osallisuuden tuki, josta kehitysvammaiset ihmiset saisivat apua tuettuun päätöksentekoon ja arvokkaaseen elämään, ja he pystyisivät osallistumaan yhteiskuntaan. Tai kun meidän autismi- ja neurokirjon perheet pääsisivät lain piiriin, josta he saisivat tukea ja apua arkeen, niin sinällään on valitettavaa, että tässä sanotaan heille ”ei” ja ”katsotaan tulevaisuudessa, millainen laki tulee”. Kyllä pidän tätä vastuuttomana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Ohisalo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

16.52 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulaki todellakin hyväksyttiin tässä eduskunnassa viime keväänä aivan yksimielisesti, ja myös nykyisten hallituspuolueiden edustajat olivat tätä hyväksymässä. No, nyt kun sitten lykätään voimaantuloa, jotta ehdittäisiin rajata lakia — siis ehkä kaventaa palveluita ja toisaalta vielä lisäksi saada tästä säästöjä — niin pidän tätä hyvin ongelmallisena.

Vammaispalvelulakihan ei ollut joka suhteessa täydellinen, se on täällä todettu kyllä keskustelussa. Sen sisällöstä on käyty vammaisjärjestökentälläkin laajaa keskustelua, mutta kun hallitus nyt tulee täsmentämään lakia, niin on äärimmäisen tärkeää kuulla sitten vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä YK:n vammaissopimuksen edellyttämällä tavalla. Ja tähän tarkoittaa nyt, että moni kunta ja hyvinvointialue on ehtinyt jo valmistautua uuteen lainsäädäntöön ja rahoitukseen. Siellä on epävarmuutta. No, moni ihminen on ehtinyt odottaa tätä lainsäädäntöä, ja siellä on epävarmuutta.

Monen vammaisen ihmisen ja heidän perheidensä elämä on jatkuvaa taistelua oikeuksista palveluihin ja toisaalta pääsystä sinne palveluiden piiriin, ja valitettavasti tässä nyt hallituksen viesti yhteiskuntamme vaikeimmassa asemassa oleville ihmisille näyttää olevan se, että kaikkia pitää sattua ja erityisesti näitä vaikeimmassa asemassa olevia ihmisiä pitää sattua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Lindén.

16.54 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puheenvuoroni muuttui nyt kyllä ihan aidoksi debattipuheenvuoroksi, koska debatoin tässä edustaja Laihon tuolta puhujakorokkeelta käyttämää äskeistä puheenvuoroa. Se oli minun mielestäni oudoin tänä iltana kuulemani sen takia, että se sisälsi ajatuksen, että tämä laki on nyt muuttunut, siis nykyinen vammaispalvelulaki, erityislaista yleislaiksi.

Kertaan nämä keskeiset eurot. Kuulitte ministeri Juuson sanovan, että vammaispalveluiden kokonaisrahat Suomessa ovat noin 700 miljoonaa euroa. Oma tietoni olisi noin 800 miljoonaa euroa. Siihen ollaan nyt lisäämässä 136 miljoonaa tällä uudella lailla — sen on laajapohjainen taloustoimikunta arvioinut — ja hallitus olisi lisäämässä 100 miljoonaa sen 136:n sijasta. Onko se 36 miljoonan ero siinä 800—900 miljoonassa se, joka muuttaa lain erityislaista yleislaiksi? Ei varmasti ole. Kyllä tämä pysyy erityislakina. Tässä on kolme tärkeätä lukua: 30 miljoonaa, 100 miljoonaa ja 136 miljoonaa. Kaikkein pahinta tässä on tämä lykkäys. Ei se ole niin suuri ongelma, onko se lisäys tietyn suuruinen vai vähän vähemmän suuri. Tämä lykkäys tässä on se olennaisin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Laiho.

16.55 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on ikävä kuulla, että vammaisilla tehdään näin rajua oppositiopolitiikkaa. Kyse on vain vammaisten oikeuksista palveluihin, oikeuksista saada riittävät palvelut. Tilanne on se, että edellinen hallitus ei ollut varannut riittävää rahoitusta sille lakiesitykselle, mikä tulisi lokakuun alussa voimaan, [Aki Lindénin välihuuto] ja se 100 miljoonaa ei ollut teidän esityksenne lisätä. Te olisitte jättäneet paljon vähemmäksi sen. Se oli vain se esitys, mitä valtiovarainministeriö hallitusneuvotteluissa sanoi, että ainakin tämä pitää tänne lisätä, koska edellinen hallitus oli aivan aliarvioinut tämän lain vaikutukset, niin että Lindén nyt johtaa vähän harhaan täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

sä ihmisiä. [Aki Lindén ja Krista Kiuru pyytävät vastauspuheenvuoroa — Timo Harakan välihuuto]

Toinen asia: Meillä sosiaalipalvelut ovat tällä hetkellä erittäin kuormittuneita ja ihmiset eivät saa palvelua sen mukaisesti. Esimerkiksi ikäihmiset paikoin jäävät ilman niitä palveluja, jotka heille kuuluisivat. Tässä tilanteessa ei sitä voida ratkaista sillä, että laajennetaan vammaispalvelulain soveltamisalaa, vaan siihen vammaispalvelulain soveltamisalaan pitää ottaa vammaiset ihmiset, jotka kuuluvat siihen, ja sosiaalihuoltopalveluita pitää parantaa niin, että ihmiset saavat sen perusteella palvelunsa, ja tämä liittyy myöskin ikäihmisten palveluihin [Puhemies: Aika!] ja vanhuspalvelulakiin. [Aki Lindén: Nimeni mainittiin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kyllä. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä. — Sitten edustaja Berg, ja sitten debatti on ohi.

16.57 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kertaan nyt nämä tärkeät asiat tässä.

Aivan oikein, kuten täällä edustaja Laiho sanoi, sen hallituksen esityksen, joka annettiin viime lokakuussa — taisi olla 5. päivä lokakuuta — ja jonka esittelevä ministeri itse olin, lisäyshintalappu oli 32 miljoonaa euroa. Sen jälkeen eduskunta teki perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen merkittäviä laajennuksia tähän, ja sen jälkeen sen hintalappu on 136 miljoonaa euroa. Nyt uusi hallitus esittää, että siitä otetaan alaspäin 36 miljoonaa ja jäljelle jäisi 100 miljoonan lisäys ja lakia lykätään 15 kuukaudella. Nämä ovat ne taloudelliset faktat, mitkä tässä ovat.

Kiinnitin huomiota siihen, että ei se laki muutu erityislaista yleislaiksi sen takia, että hintaero on sitten se 36 miljoonaa siitä lähes miljardista eurosta. Yleispuheenvuorossani viittasin myös siihen, että eräs asiantuntijanne puhui tästä, että kustannusvaikutuksen kasvu olisi miljardi euroa, jonka itsekin mainitsitte omassa puheenvuorossanne erään lobbausryhmän esittäneen. Se on se 100 miljoonaa tai 136 miljoonaa, mutta ette ole vastannut edustaja Harakan kysymykseen, vai kenen kysymykseen se oli, siitä, mistä tulee se 36 miljoonan säästö, jonka aiotte siihen tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten tuli vielä edustaja Berg. — Sitten mennään puhujalistalle.

16.58 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa omassa puheenvuorossani vähän mietin sitä, onko hallituspuolueilla käsitystä, minkä takia tämän lain voimaantuloa halutaan lykätä — mutta kyllä se nyt aika selkeästi tässä on tullut muun muassa edustaja Laihon puheenvuorossa esille, että kyse on rahasta. Että rahasta tässä on kyse.

Mutta oikeastaan halusin ottaa debattipuheenvuoroni siihen, että koska itsekin istuin ja moni meistä viime kaudella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, niin on aika vaikeaa ymmärtää niitä puheenvuoroja niiltä ihmisiltä, jotka myös istuivat sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa viime kaudella, että aika loppui kesken ja sen takia ei ehditty tekemään muutoksia. Me teimme paljon muutoksia, me kuulumme useita asiantuntijoita, ja me loppujen lopuksi teimme mietinnön, joka oli yksimielinen. Eliikkä kun nyt nousee esille, ettei ehditty tarpeeksi tehdä muutoksia, niin jos näin olisi todella ollut, niin olisi voinut kuvitella, että se mietintö ei olisi ollut sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa silloin yksimielinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja sitten mennään takaisin puhujalistalle, ja siellä on ensimmäisenä edustaja Werning, kaima. [Aki Lindén: Onko puhemiehen sukunimi Werning? — Naurua] — Hänellä on myös etunimi, tällä edustajalla, ja se sattuu olemaan ihan sama kuin kaima.

16.59 Paula Werning sd: Kiitos, arvoisa puhemies, kaima! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vammaispalvelulakia. Lain oli tarkoitus tulla voimaan 1.10.2023. Hallitusohjelmassa mainittiin, että laki astuisi voimaan 1.10.2024. No, nyt lain voimaantuloa siirretään 1.1.2025 asti. Kaivattu ja odotettu, jo valmistunut vammaispalvelulaki aiotaan siis lykätä ja avata hallituksen toimesta — siis romuttaa laki vajaata kuukautta ennen sen tarkoitettua voimaantuloa. Kuitenkin nykyisen hallituksen puolueet ovat itse yksimielisesti olleet hyväksymässä 1.3.2023 uuden vammaispalvelulain voimaan astumista, ja ihmettelenkin tässä, mistä hallituksen tämänkertainen takinkääntö johtuu.

Hallitus puhuu ihmisoikeuksista ja syrjinnän torjumisesta kauniisti ja hartaasti. Lykkäminen tarkoittaa, etteivät vammaisten henkilöiden oikeudet vielääkään toteudu yhdenvertaisesti. Valitettavasti hallituksen puheet ja tehot ovat pahasti ristiriidassa keskenään eivätkä kohtaa edes pisimmillä suorilla.

Arvoisa puhemies! Olen todella harmistunut tästä hallituksen esityksestä. Nämä hallituksen esityksessä mainitut soveltamisalan tarkennukset olisi voitu lisätä myöhemmin 1.10.2023 voimaan tulleeseen lakiin, ja lain voimaantulo ajallaan olisi ollut ensiarvoisen tärkeää. Monet lakimuutosta odottaneet vammaiset henkilöt petetään hallituksen toimesta rankasti. Olisin toivonut hallitukselta harkintaa enkä takinkääntöjä, heikoimmassa asemassa olevilta leikkaamista ja perusoikeuksien laiminlyöntiä.

On myös huomioitavaa, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen mukaan Suomessa on pyritty muuttamaan kansallisia lakeja jo vuosikymmeniä, jotta YK:n vammaisten henkilöiden sopimus saadaan ratifioitua Suomessa. No, se saatiin tehtyä vihdoin kesäkuussa 2016 eli jo seitsemän vuotta sitten, mutta edelleenkin vammaisten henkilöiden oikeudet eivät toteudu Suomessa kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Puhemies! Suomessa on voimassa yhdenvertaisuuslaki. Vammaisten ihmisten palvelujen ja elinympäristön lähtökohtana tulee olla ihmis- ja perusoikeuksien toteutuminen. Perustuslaki pitää sisällään myös syrjintäkiellon. Sen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Hallituksen toimilla ei saa heikentää perustuslain toteutumista, mutta näin tässä kuitenkin toimitaan.

Hyvä hallitus! Käytän täällä, kuten moni muukin edustaja, ääntä lukuisten vammaisten puolesta ja toivon teidän huolehtivan vammaisten henkilöiden yhdenvertaisesta oikeuksien toteuttamisesta tässä meidän hyvinvointiyhteiskunnassamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Holopainen, poissa. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.03 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Muistan, kun 2016 olin Pikkuparlamentin edessä ja me käytiin siellä mielenosoitusta ja vaadittiin tätä uutta vammaispalvelulakia. Kun muistan niitä kohtaamisia ihmisten kanssa, niin tätähän on odotettu, voi sanoa, vuosikymmenet. Meillä on taustalla YK:n vammaissopimukset. Me ollaan ratifioitu ne, ja pitkään on yritetty saada yhtä ja yhtäläistä vammaispalvelulakia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Tällä hetkellä meillä on ollut kehitysvammalaki ja vammaispalvelulaki, ja kun tätä on lähdetty valmistelemaan, pohjana on ollut, että yksi yhteinen vammaispalvelulaki kaikille vammaisille henkilöille. Tätä esitystä ovat olleet valmistelemassa lukuisat järjestöt ja asiantuntijat, ja niistä on yhdessä lopulta sitten koottu tämä esitys, jota me ollaan valiokunnassa käsitelty.

Tässä vammaispalvelulaissa, mitä hallitus haluaa nyt lykätä, on todella paljon parannuksia nykytilaan. Tällä erityisesti turvataan kaikkien nyt vammaispalveluitten piirissä olevien palvelut. Ne turvataan, mutta erityisesti tällä nostetaan nyt väliinputoajia, jotka eivät ole olleet lain piirissä, näiden palveluitten piiriin. Mainitsin äskeisessä debattipuheenvuorossa jo esimerkiksi kehitysvammaiset. Täällä on lukuisia kirjauksia, joilla heidän tilannettaan parannetaan. Otan esimerkkinä tämän erityisen osallisuuden tuen, joka tarjoaa kehitysvammaisille henkilökohtaista apua, että he voivat ilmaista itseään ja osallistua yhteiskuntaan tasa-arvoisemmin ja yhdenvertaisemmin.

Lisäksi me tiedetään, että tällä hetkellä monissa perheissä on ongelmia esimerkiksi nepsy- ja erityislasten näkökulmasta siinä, että he eivät saa lain tarjoamaa apua tai tukea. Ja kun tätä lakia on valmisteltu ja kirjoitettu, tämän avulla yhä useampi näistä ihmisistä saa näitä tukipalveluita ja tukea, että he pystyvät elämään paremmin ja me pystytään tukemaan näitä perheitä siinä arjessa.

Ehkä, kuten tässäkin aiemmin tuotiin, tässä uudessa laissa ei lähdetä diagnoosilähtöisesti, vaan se on nimenomaan kaikille yhtäläinen niin, että yhä useampi, joka on oikeutettu, sitten pääsee tämän lain piiriin. Oikeastaan tämä tulkinta on varmasti aiheuttanut myös haasteita siellä kentällä, ja sitähän on käsitelty näissä lain perusteluissa ja meidän mietinnössämme monelta eri kantilta. Kuitenkaan en näe, että se on mikään perustelu tämän lain siirrolle, vaan päinvastoin nyt tämä pitää saada voimaan. Meidän tarvitsee seurata tätä päätöstä ja sen vaikutuksia ja sitten mahdollisesti tuoda lisäesityksiä ja muita, kun tämä prosessi on saatu eteenpäin. Mutta tämä on äärettömän odotettu ja toivottu laki.

Sinällään, jos katsotaan tätä lausuntopalautetta, mikä oli nyt aika lyhyen ajan käynnissä, 121 taho antoi lausunnon ja siellä 70 taho vastusti tätä siirtoa. Ja kun me katsotaan näitä, jotka taas kannattivat siirtoa, siellä pitkälti hyvinvointialuenäkökulmasta tätä siirtoa tuettiin. En minä toisaalta sitä yhtään ihmettelekään, jos miettii näitä tulevia leikkauksia hyvinvointialueille. Esimerkiksi hallitus on ohjelmassaan kertonut, että 1,4 miljardia leikataan meidän hyvinvointialueilta, ja toisaalta sitten nämä sosiaaliturvaleikkaukset ovat 1,5 miljardia. Kyllä siellä varmasti virkakunnallakin on pelko siitä, että nyt jos tämä lykätään hamaan tulevaisuuteen ja kohdistetaan isoja leikkauksia ihmisten sosiaali- ja peruspalveluihin, niin tuleekokaan tämä sitten ikinä voimaan. Jollain tavalla en pidä järkevänä enkä hyväksyttävänä, että tätä lakia siirretään, vaan nimenomaan tämä pitää saada voimaan ja tätä pitää tarkastella.

Sinällään minun mielestäni hallitus voisi ottaa nyt tässä jatkovalmistelussa kantaa esimerkiksi tähän voimavararajaukseen, josta me käytiin pitkään keskustelua. Ja täällä on paljon puhuttu tästä soveltamisalasta, että nyt kun haluatte rajata soveltamisalaa ja ilmeisesti, ymmärtääkseni, se menee tämän ikääntymisrajan kautta, niin se on perustuslakivaliokunnassa, ja tiedän, että vanhusasiainvaltuutetut ja monet tahot ottivat tähän vahvasti kantaa. Olisin hyvin varovainen pitämään mitään tiettyjä ikäkirjauksia siinä, että ihmiset eivät olisi oikeutettuja näihin palveluihin.

Arvoisa puhemies! Jollain tavalla vielä vetoaisin hallitukseen, että tämä esitys saataisiin voimaan. Tämä on erityisesti vammaisille tärkeä. Tällä tuodaan palveluita lisää. Tämä aut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

taa kehitysvammaisia oman elämän ja osallisuuden ja aktiivisen, yhdenvertaisen elämän kannalta paljon eteenpäin, ja tämä tuo erittäin paljon apua ja tukea niille monille perheille, jotka kaipaavat apua ja tukea, ja sen takia en pidä tätä lykkäystä millään tavalla järkevänä enkä myöskään inhimillisenä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka.

17.09 Timo Harakka sd: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso sanoi tosiaan jättävänsä tämän esityksen lykkäyksestä ja leikkauksesta vammaisilta hyvillä mielin. Jos hän olisi ollut hiukan pidempään täällä salissa ja jos se vilkas keskustelu, joka täällä käynnistyi, olisi saanut jatkua vaikkapa 45 minuuttia, ja ehkä puheenvuoro olisi keretty myöntää myös sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtajalle, niin olisin kysynyt tarkennusta siihen, miksi hän on niin hyvillä mielin siitä, että Suomi nyt tahallaan jättää täyttämättä YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia, ja hyvillä mielin siitä, että vammaisille annettu lupaus petettiin ja nyt yhteiskunnan puolustuskyvyttömimpien kustannuksella tavoitellaan säästöjä.

Useat vammaisjärjestöt ovat esittäneet hätähuutonsa sen puolesta, että uusi vammaispalvelulaki astuisi voimaan ensi kuussa, kuten edellinen eduskunta yksimielisesti päätti — siis yksimielisesti, mukaan lukien myös kaikki nykyiset hallituspuolueet. On surkeaa kuulla, kun ministeri Juuso sanoi, ettei kansanedustaja Juuso ymmärtänyt, että hänen hyväksymällään lailla on taloudellisia vaikutuksia, ja vieläpä, että ne ovat tärkeämpiä kuin ne itse palveluiden parannukset. Kun siis koko hallitusrintama äänesti lain puolesta keväällä, se petti äänestäjät joko tietoisesti tai ajattelemattomuuttaan. Äänet kyllä kelpasivat, myös vammaisten kansalaisten ja heidän läheistensä äänet. Nyt olemme saaneet kuulla koottuja selityksiä edustajilta, jotka eivät tienneet tai välittäneet siitä, mitä tekivät. Puolustuskyvyttömimpien ihmisten toiveet murskattiin. Tämä on parlamentarismin alennustila.

No, tälle hallituspuolueiden katumuspillerille voisi nauraa, mutta asiassa on vakava ja periaatteellinen puoli. On vaarallista, jos hallitus ryhtyy käytännössä kumoamaan edellisen eduskunnan yksimielisesti tekemiä päätöksiä ja vieläpä pääasiassa taloudellisiin syihin. Taloudessa on oltava tarkkana, mutta parlamentarismissa veto-oikeutta säädettyihin lakeihin ei pidä antaa valtiovarainministeriölle. Tasavallan presidenttikään ei käytännössä koskaan tätä oikeuttaan käytä ja parlamentarismia ohita.

Myös perustuslakivaliokunnalta halutaan ilmiselvästi eri kanta kuin edellisellä kaudella. Tämä kyseenalaistaa vakavalla tavalla koko perustuslakivaliokunnan tarkoituksen valtiotähtäyksessämme ja sen aseman poliittisten kamppailujen yläpuolisena, riippumattomana voimana. Pahoin pelkään, että tämä ei jää ainoaksi eikä edes röyhkeimmäksi hyökkäykseksi parlamentarismia vastaan. Kun leikitään näin vakavalla asialla, niin kansalaisten usko heikkenee niin politiikkaan, eduskuntaan kuin hallitukseenkin. Kansalaisten usko kyllä vahvistuu siihen, että tämä hallitus mittaa ihmisarvoa vain ja ainoastaan rahalla. [Krista Kiurun välihuuto] Laskette kaikelle hinnan, mutta ette ymmärrä minkään arvoa. Nimittäin vammaispalvelut ovat subjektiivisia oikeuksia valtaosin. Esimerkiksi viittomakielisten lasten oikeus omakieliseen opetukseen on odotettu ja välttämätön parannus. Nyt koululaiset joutuvat taas odottamaan, ehkä taantumaan kommunikaatiokyvyissään, ja esimerkiksi kehitysvammaisten oikeudet jäävät kestävämmälle tasolle, koska hallitus mittaa ihmisarvoa vain rahalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vie kokonaan pohjan pois huomiselta tiedonannolta — aivan samantekevää, mitä sanahelinää hallitus esittää yhdenvertaisuudesta, teot ratkaisevat. Tämä paha teko on pahempi kuin pahat sanat. Hallitus haluaa laittaa hintalapun ja enimmäiskustannukset vammaisten ihmisarvoisen elämän vaatimuksille. Tämä sopii hallituksen epäinhimilliseen linjaan: ihmisarvo mitataan rahalla. Vähemmistöjen elämä tulee olemaan vaikeaa seuraavat vuodet — paitsi yhden vähemmistön, sen yhden prosentin, jonka varallisuus on yli miljoona euroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

17.14 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Pitkään valmisteltu vammaispalvelulain uudistus hyväksyttiin eduskunnassa viime vaalikaudella, kuten tässä salissa on tänään useampaan kertaan todettu. Pääministeri Marinin hallitus sai tehtyä sen, mistä vuosikymmeniä on Suomessa puhuttu. Erityistä painoa tuolle edellisen eduskunnan tekemälle päätökselle vammaispalvelulaista tuo se, että eduskunta teki päätöksen täysin yksimielisesti, siis kaikkien eduskuntapuolueiden tuella.

Nyt Orpon hallitus esittää vammaispalvelulain voimaantulon siirtoa. Lokakuussa voimaan tulevaksi aiottu laki siirrettäisiin tulemaan voimaan vuoden 2025 alusta alkaen. Siirto toteutuisi esityksessä vielä pidemmälle kuin mistä vielä hallitusohjelmassa puhutaan. Hallitusohjelmassahan tämä siirto olisi toteutettu lokakuulle 2024, eli tämä siirto on edelleen vielä hallitusohjelmaneuvottelujen jälkeenkin pidentynyt.

Kyse ei ole pienestä teknisestä asiasta, kuten täällä on joissakin puheenvuoroissa jo annettu ymmärtää. Tämä siirto on myös syytä nähdä vammaisten henkilöiden arjen ja heidän läheistensä elämän kannalta. Jo päätetyn lainsäädännön siirto lisää epävarmuutta ja epä tietoisuutta, kun laki nyt yhtäkkiä siirtyykin jälleen eteenpäin. Tuleeko myös lain sisältö muuttumaan, sitä moni kysyy juuri nyt. Siirron myötä heidän on yhä vaikeampi ennakoita sitä, mitä tuleva lainsäädäntö tuleekaan pitämään sisällään, tulevatko asiat muuttumaan siitä, mitä on jo päätetty.

Edustaja Lindén esitti täällä keskustelussa aikaisemmassa puheenvuorossaan vaihtoehtoon tälle hallituksen esittämälle lainsäädännön voimaantulon siirrolle. Se olisi ollut vammaispalvelulain voimaan saattaminen, kuten jo viime vaalikaudella tässä salissa päätettiin, ja sen toteuttamisen seuranta. Korjauksia olisi sitten matkan varrella pystytty tekemään ja hallituksen toimesta eduskunnalle esittämään, jos lainsäädännön toimeenpano olisi joitakin ongelmia tai haasteita esiin nostanut. Näinhän me toimimme monissa muissakin lakihankkeissa. Kun uutta lainsäädäntöä eduskunnalle esitellään ja täällä laista päätetään, siten käytäntö voi tuoda esiin näkökulmia ja asiakohtia, joita tullaan myöhemmin eduskunnassa korjailemaan.

Kysymys sosiaali- ja terveysministerille kuuluukin, harkittiinko tätä vaihtoehtoa laisinkaan, ja jos harkittiin, miksi tähän ei päädytty. Harmillista on, että ministeri ei ole enää täällä paikalla vastaamassa niihin kysymyksiin, joita eduskunnalta on tänäänkin paljon tullut. Tämä aihe olisi kyllä ansainnut kunnollisen keskustelun ja mahdollisuuden saada vastauksia niihin kysymyksiin, joita täällä on tänään esitetty.

On syytä kantaa myöskin huolta siitä menettelystä, johon hallitus on tässä asiassa ryhtymässä. Yleensä uusi hallitus ei ole ensi töikseen ryhtynyt muuttamaan tai siirtelemään edellisen hallituksen ja varsinkin eduskunnan yksimielisesti hyväksymiä lakeja. Mennäänkö tässä nyt sitten sellaiseen Amerikan malliin, johon maailmalla olemme tottuneet, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

uusi hallitus ensi töikseen kumoaa ja siirtää ja muuttaa kaikkea sitä, mitä edellinen eduskunta on päättänyt? Itse en ainakaan toivo, että tämä olisi se voimallinen suuntaus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

17.19 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! I mars godkände riksdagen enhälligt den nya lagen om funktionshindersservice, detta efter flera förbättringar under själva riksdagsbehandlingen. Den länge efterlysta och absolut nödvändiga reformen ska träda i kraft den 1 oktober, alltså om mindre än en månad, och det är därför oskäligt på gränsen till absurt att regeringen nu inleder sitt arbete med att skjuta fram lagens ikraftträdande till 2025. Anledningen är enligt regeringsprogrammet ekonomiska skäl, men det är fel att sätta en prislapp på de berörda människornas rättigheter. Den här lagen bör få träda i kraft som planerat i höst.

Organisationer för personer med intellektuell funktionsnedsättning och autism motsätter sig att lagen skjuts fram och motsätter sig nedskärningar. De har goda argument för sin sak: De konstaterar i sin kommentar om regeringsprogrammet att tjänsterna i fråga i huvudsak är tryggade som subjektiva rättigheter och därför inom ramen för Finlands grundlag inte kan begränsas av ekonomiska orsaker. Likväl är det vad vi nu har framför oss.

Arvoisa puhemies! Syysistuntokausi alkaa hallituksen toimesta ongelmallisella ehdotuksella. Vammaispalvelulain lykkääminen nyt, vain viikkoja ennen kuin laki astuisi voimaan, on epäoikeudenmukaista. Hallitus puhuu ihmisoikeuksista ja syrjinnän torjumisesta — puheet ja teot eivät kohtaa, kun hallitus ajaa vammaispalvelulain lykkäämistä. Lykkääminen tarkoittaa, että vammaisten henkilöiden oikeudet eivät toteudu riittävällä tavalla. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen mukaan on Suomessa pyritty muuttamaan kansallisia lakeja jo vuosikymmeniä, jotta YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus saadaan ratifioitua Suomessa. Ratifiointi saatiin tehtyä kesäkuussa 2016, josta on jo seitsemän vuotta, mutta vieläkin vammaisten henkilöiden oikeudet eivät toteudu kansainvälisen sopimuksen mukaan.

Kehitysvamma- ja autismijärjestöt ovat elokuussa nostaneet esiin, että pääosin subjektiivisina oikeuksina turvattujen vammaispalvelujen järjestämisestä ei Suomen perustuslain puitteissa tule säästösyistä rajoittaa. Järjestöt tuovat lausunnossaan esiin, että vammaispalvelulain voimaantulon siirto lykkäisi perheiden akuutisti kaipaamaa tukea ja että ”palvelujen puuttuminen vaikeuttaa työelämään ja koulutukseen pääsyä perheissä, joissa perheenjäsenen huolenpitoon ei ole saatu tarpeellisia vammaispalveluja vaan läheinen on joutunut jäämään pois työelämästä usein jopa vuosien ajaksi”. Onhan se selvää, että tämä lykkääminen tehdään, jotta lakia voidaan muuttaa niin, että kustannukset eivät nouse niin paljon kuin keväällä yksimielisesti hyväksytyn lain mukaan nousisivat.

Arvoisa puhemies! Tässä on tärkeää huomata, että hyväksyttyyn vammaispalvelulakiin tehtiin tärkeitä parannuksia eduskuntakäsittelyssä viime kaudella. Ne muutokset, jotka tehtiin, olivat valiokuntien mukaan välttämättömiä. Se tosiasia ei ole muuttunut kesän aikana. Jokainen tässä salissa haluaa tasapainottaa taloutta, mutta keinoista olemme erimielisiä. Tämä laki koskee ihmisryhmää, jonka pitäisi olla säästötoimien ulkopuolella. Sektori on odottanut ja vaatinut uudistusta kauan, ja kun kauan odotettu uudistus on juuri astumassa voimaan, niin hallitus aikoo lykätä uudistusta ja sen jälkeen heikentää sitä. Tämä aiheuttaa paljon epävarmuutta tänä syksynä: monet toimijat ovat valmistautuneet uudistuksen toteut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

tamiseen, monet ovat huolissaan. Ihmiset, joita tämä asia koskee, ansaitisivat uudistuksen sillä mallilla, joka hyväksyttiin yksimielisesti tässä salissa keväällä.

Ärade talman! Berörda människor och familjer har rätt till den service som den godkända lagen skulle ge dem nu i höst, inte i försämrad version först 2025. Organisationer som FDUV, Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto och Autism Finland påpekar att nedskärningar i den sociala tryggheten kommer att förvärra situationen för dessa familjer ytterligare. Människor har väntat länge på den här reformen, de har rätt till den nu i höst, och därför bör vi inte godkänna det här förslaget om att skjuta upp den. Även om ekonomin ska balanseras kan vi inte tumma på dessa människors rättigheter, inte ta ifrån människor som är i en särskilt utsatt ställning. Den enighet som fanns i frågan i våras måste i stället återskapas över partigränserna och över gränsen mellan opposition och regering. Vi kan bättre tillsammans.

Helt avslutningsvis vill jag påpeka att ordvalen på svenska och finska skiljer sig markant på så sätt att svenskans ”funktionshindrad” eller ”person med funktionsvariation” är betydligt mer moderna än de ord som används på finska i lagstiftningen. Det här är en sak som kunde utvecklas vidare vid tillfälle. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

17.24 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Viime keväänä eduskunta hyväksyi vammaispalvelulain uudistuksen — siis viime keväänä, alle puoli vuotta sitten. Uudistusta valmisteltiin pitkään, myös perustuslakivaliokunta lausui siihen painavan kantansa, mutta lopulta laki hyväksyttiin, ja siitä tuli entistä parempi. Monet eri tavalla vammaiset ihmiset pääsivät uuden lain piiriin. Lain on määrä tulla voimaan lokakuun alussa, siis aivan hetken päästä, mutta nyt olemme tilanteessa, että hallitus on päättänyt avata tämän lain, jonka siis juuri äsken hyväksyimme. Tämä on harvinaista.

Arvoisa puhemies! Täytyy kysyä, miksi te, hyvä hallitus, näin toimitte. Epäilen, että teiltä saatu vastaus ei ole sama kuin minkä saamme esimerkiksi kehitysvammaisten liitolta: ”Kehitysvammaliitto vastustaa vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ja lain avaamista uuteen valmisteluun tavoitteena saada 36 miljoonan euron säästöt.” Hallitus aikoo siis 1) siirtää lain voimaantuloa ja 2) leikata rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Tähän kohtaan meidän on hyvä pysähtyä. Hyvä hallitus, ministeri, kenen puolella hyvinvointiyhteiskunnan pitäisi ensisijaisesti olla? Ketkä ovat teidän mielestänne tässä maassa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa? Luulen, että meistä jokainen tietää. Tosiasia on, että tämä hallitus on nyt päättänyt lykätä tätä ja leikata vammaisilta. Se ei ole kunniakasta, se ei ole oikein. Se osoittaa kylmyyttä, todellista kylmyyttä.

Arvoisa puhemies! Meidän perheessä on kehitysvammainen poika. Erityislasten asiat ovat erityisen lähellä sydäntäni. Heidän oikeuksiensa puolustaminen on yksi tärkeimmistä syistä, miksi olen politiikassa mukana. Yhteiskunnan sivistys mitataan sillä, miten se pitää heikoimmistaan huolta. Jokainen elämä on lahja, ja sitä lahjaa on hoidettava arvokkaasti.

Vetoan hallitukseen, että se vetää tämän lakiesityksen pois. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

17.27 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On ilo päästä käyttämään tämän keskustelun aivan viimeisiä puheenvuoroja. Asia on niin tärkeä, että olen jäänyt odottamaan sitä, että tätä hallituksen esitystä voisi ruotia vähän pidempään. Nimittäin käsittelyssä on hallituksen ensimmäinen esitys eduskunnalle tänä syksynä, ja se kertoo kyllä hallituksen arvomaailmasta ja sydämen sivistyksestä, tai itse asiassa sydämen sivistyksen puutteesta. Ollaan tilanteessa, jossa tällä ensimmäisellä esityksellä hallitus lähtee siitä, että vammaisten yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen sekä perusoikeuksien turvaaminen voidaan siirtää vuoden 25 alkuun. Kyse on arvoista. Tässä esityksessä lähdetään tosiasiasa siitä, kuten hallitusohjelmakin toteaa, että tarkoituksena on säästää.

Keskustelun kuluessa täällä on perussuomalaisten ryhmäkanslian materiaalit kuultu moneen kertaan, ja sanamuodot ovat olleet edustajasta riippumatta samanlaisia. On annettu ymmärtää, että tällä esityksellä tosiasiasa turvataisiin lykkäämisen kautta paremmin perusoikeuksien toteutuminen. Se tuntuu aika uskomattomalta selitykseltä, koska lausunto-kierroksen kuluessa apulaisoikeusasiamies totesi, että hän piti tätä lykkäämistä ja sen perusteluja jo lähtökohtaisesti ongelmallisina. Kysymys on siis siitä, millä tavalla me otamme vakavasti sen, että Suomi oli ratifioinut YK:n sopimusten mukaiset sitoumukset, ja sen lisäksi maailma oli jo muuttunut niin, että me emme enää voi lähteä siitä, että me näin diagnoosipohjaisesti määriteltäisiin ihmisten asemaa perusoikeuksien edessä. Tämän johdosta jo Sipilän hallitus pyrki saamaan tämän lakiesityksen voimaan, mutta, ikävä kyllä, ollaan nyt siinä tilanteessa, että vasta viime hallituskaudella tämä esitys lopulta saatiin voimaan. Lähtökohtaisesti siis tämä sali on päättänyt, että me vastaamme niihin ihmisoikeuspuutteisiin, jotka meillä täällä on, ja me ratifioimme tämän uuden tason. On kai se ongelmallista, että hallitus esittää, että perustuslain mukaisia oikeuksia voitaisiinkin lykätä. Sen takia me olemme todellisessa lirissä ja tätä asiaa on arvioitava perusoikeusnäkökulmasta perustuslakivaliokunnassa, joka on oikea paikka nimenomaan perusoikeuksien yhdenvertaisuusanalyysiin eikä sosiaali- ja terveysvaliokunta. Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu on esittänyt saman huolensa perusoikeuksien turvaamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastusti tätä lykkäystä, mutta silti me kuulimme täällä, että sosiaali- ja terveysministeriötä edustava ministeri oli kuitenkin päätnyt siihen, että esitys tarvitaan, vaikka oma ministeriö sitä lausuntokierroksella vastusti. Olemme aika erikoisessa tilanteessa perusoikeuksien näkökulmasta ja vammaisten oikeuksien turvaamisen näkökulmasta, jos ihmisarvolle haetaan tässä salissa seuraavan neljän vuoden aikana aina rahallinen arvo. Silloin me mittaamme kaikkea tärkeää vain rahassa. Olen hyvin huolissani siitä, minkälainen käsitys meille syntyy jakamattomasta ihmisarvosta, jos me hintalaputeaan jokainen arvoteko tässä salissa.

Hallitus on nyt päätnyt siihen, että 36 miljoonan säästämiseksi tämä esitys romutetaan. Luvattut perusoikeuksien parannukset eivät tule voimaan, vaan tullaan säästämään 36 miljoonaa sillä, että me voimme leikata vammaisilta. Tämä kertoo kyllä pahasti arvovalinnasta ja siitä, että me emme ole nähneet, että 80-luvun lopulta voimassa ollut laki on tullut tiensä päähän. Me pystyimme yhdistämään nämä kaksi vammaisten oikeuksia ja palveluita turvaavaa esitystä yhdeksi ja teimme sen välittömästi, kun sote-uudistus tässä salissa saatiin valmiiksi. On myös käsittämätöntä puhetta ihmisiltä, jotka eivät ole tämän prosessin aikalaisia ja jotka käyttävät täällä puheenvuoroja perussuomalaisten ryhmästä sanomalla, että tämä oli erittäin huonosti valmisteltu, valiokunta oli erittäin huonosti tehnyt työnsä ja kaikki oli huonosti valmisteltua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Arvoisa puhemies! Minun on kysyttävä, miltä tällainen valmistelu kuulostaa tämän hallituksen näkökulmasta. Tämä hallitus päätti lausuntokierrokselle kesäaikana esityksen, jossa näin konkreettiset perusoikeuksien leikkaukset tullaan toteuttamaan. Se oli mahdollottoman lyhyt, ja vielä täällä annettiin ymmärtää, että tätä muutosta laajasti kannatettiin. Näihin mihinkään emme voineet saada vastauspuheenvuoroja tai korjata näitä linjoja, koska puheenvuoroja ei annettu.

Minä pidän käsittämättömänä tätä toimintatapaa ja sitä, että perussuomalaisten kansanedustajien papereissa oli yhteinen nuotitus siitä, että ikään kuin viime hallituskaudella epäonnistuttiin tämän lain vaikutusten arvioinnissa. Niille, jotka eivät ole aikalaisia, totean, että sekä sosiaali- ja terveysministeriön että valtiovarainministeriön arviointityöt olivat valiokunnalla käytössä, ja käytännössä se johti siihen, että hyvin huolellisesti perustuslakivaliokunnan vaatimusten jälkeen alkoi toinen kierros, jossa nämä vaikutusarvioinnit käytiin läpi. Huolestuttavaa on se, että tuntuu, että teidän ryhmässänne ei ollut osaamista muistaa, mitä siellä on tapahtunut. Se ei anna suurta luottamusta tämän kansanedustuslaitoksen osaamiseen, kun näin on päässyt käymään — ja näin on siis päässyt käymään todennäköisesti tämän keskustelun pohjalta, joka täällä tänään käytiin. Mutta erityisen huolissani olen siitä, että hyvin laajapohjaisesti selvitettiin näitä arvioita ja niin sosiaali- ja terveysministeriön virkakunta kuin valtiovarainministeriön virkakunta, vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE sekä Kuntaliitto ja THL istuivat näiden vaikutusarviointien päällä ja sen pohjalta tehtiin tämä lakiesitys, joka eduskunnassa oli käsittelyssä, ja tänään on joillekin edustajille jo tullut vallan yllätyksenä, että ikään kuin mitään vaikutusarviointeja ei tehty. Tästä esityksestä, joka täällä tänään on, vaikutusarvioinnit puuttuvat kokonaan, koska tämä on valmisteltu niin hätäisellä tahdilla. Ja samat porukat, pukit kaaliin vartijoina, esittävät täällä, että viime hallituskaudella tehtiin lainsäädäntöä, jota ei valmisteltu kunnolla. Minä pidän tätä häpeällisenä, arvoisa puhemies.

No, hyvät kansanedustajat, arvoisa puhemies, on todettava, että tämän uudistuksen voimaantulon siirtyminen tulee lykkäämään näitä muutoksia, joita viime hallituskaudella päätettyyn lainsäädäntöön tulee, ja se tarkoittaa sitä, että myöskin vammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä mahdollisuudet ennakoita näitä muutoksia tulevat olemaan olemattomat. He eivät nimittäin tiedä, miten tämä lakiesitys tässä talossa tulee käsiteltyä [Puhemies: Aika!] näinkin tiukalla aikataululla kahdessa valiokunnassa ja perusoikeuksien puninnan näkökulmasta riittävällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

17.35 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä taitavat nyt mennä vähän puurot ja vellit sekaisin, mitä olen keskustelua kuunnellut näistä vaikutusarvioinneista. Kukaan ei tietääkseni ole kyseenalaistanut, etteikö lainvalmistelun yhteydessä olisi tehty vaikutusarviointeja, vaan niin, että sen jälkeen, kun viime metreillä eduskunnassa siihen lakiin on tehty muutoksia, ne eivät enää ole olleet niiden jo tehtyjen vaikutusarvioiden piirissä. Tämä tuli esiin hallitusneuvotteluissa. Täällähän meidän neuvottelijamme sekä perussuomalaisista ja kokoomuksesta että muista hallituspuolueista kertoivat, että asiantuntijoilta tuli tämä huoli esiin hallitusneuvotteluissa. Eihän siellä kukaan poliitikko lähtökohdaisesti ole sitä mieltä, että jo tehtyjä lakimuutoksia pitäisi lähteä muuttamaan, vaan se tarve on lähtenyt siitä, että asiantuntijat ovat nähneet sille tarpeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

Sitten täällä puhutaan jatkuvasti tästä rahasta, mutta tässä on nostettava esiin myös kaksi muuta näkökulmaa, joista toinen on henkilöstön saatavuus ja riittävyys, kun tätä lakia tulkitaan ja sovelletaan siellä hyvinvointialueilla, jotta nämä vammaiset saavat sen palvelun, mikä heille kuuluu, että se laki on sen verran tarkkarajainen. Tämäkin pitää ottaa huomioon.

Sitten te puhutte jatkuvasti, että tämä on leikkaus. Hallitusohjelmassa lukee näin: ”Lainvalmistelun kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna saa olla 100 miljoonaa euroa vuosittaisia menoja kasvattava valtiovarainministeriön arvion mukaan.” 100 miljoonaa euroa kasvattava — ei vähentävä, vaan kasvattava — jolloin tosiasiallisesti, de facto, de jure, vammaispalvelulaissa, kun se astuu voimaan toivottavasti vuoden 2025 alusta alkaen, tulee olemaan enemmän kuin mitä siihen tänä päivänä käytetään. Ymmärrän kyllä, että eräässä oppositiopuolueessa on ehkä tällä hetkellä vilkas kisa ryhmäpuheenjohtajan tehtävästä, mikä saattaa aiheuttaa sen, että salissa käytetään värikkäitäkin puheenvuoroja, mutta halusin nyt nostaa asian osalta tämän esiin, kissan pöydälle.

Sitten pitää tällainen lisäys tähän vielä todeta, että hallitushan varaa 20 miljoonaa euroa nepsy-lapsille ja -nuorille siihen saakka, kunnes tämä uusi vammaispalvelulaki on voimassa. Eli sinne tehdään myös lisäpanostuksia. Se on aivan tarpeellista, ja tällaisia varauksia täällä on jo tähän nykyisen päälle, mutta myös sitten, kun tämä uusi laki astuu voimaan, se on 100 miljoonaa euroa maksimissaan enemmän kuin tällä hetkellä käytetään. Eli on todella surullista, jopa kylmäävää kuulla, kuinka te syytätte meitä, että meillä ei olisi sivistystä eikä sydämessämme mitään arvoja. Se on valetta, ja se on kamalaa kuunneltavaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Laiho.

17.38 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tulin tänne asti nyt puhumaan [Puhuja viittaa puhujakorokkeeseen], että ehdin vastata näihin kysymyksiin, mitä täällä on noussut esille asioista, jotka vaativat korjausta.

Ensinnä täällä on esitetty, että miksi ei tehdä tarkennuksia jälkikäteen, kun laki on otettu ensin voimaan. Ei ole aivan yksinkertaista tehdä muutoksia jälkikäteen. Kyseessä ovat subjektiiviset oikeudet ja erityislaki. Se, että me lähdetään ottamaan pois jotain, jota on jo myönnetty, etuisuuksia — ja toisaalta ihmiset sitten olisivat eriarvoisessa asemassa sen osalta, mikä laki sitten koskee heitä, jos siihen tehdään muutoksia — ei ole yksinkertainen asia.

Tämän lain voimaantulon siirtämistä kannattivat hyvin monet tahot, kuten lähes kaikki hyvinvointialueet, nimenomaan sen takia, että tämän kustannusvaikutukset ovat epäselvät, ei tiedetä vaikutusarvioita, ei ole aikaa varautua tähän, koska tämä on laaja laki ja sisältää paljon perehtymistä, henkilöstöä pitää kouluttaa. Se on erittäin haastavaa tässä tilanteessa, missä hallitus on runnonut sote-lait voimallisesti koronakriisin aikana läpi. Hyvinvointialueet ovat todella suuren urakan edessä jo muutenkin. Siirtämistä kannattivat valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto eli Valvira, Ihmisoikeuskeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Hyvinvointiala HALI ry ja osa vammaisjärjestöistä, kuten Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto. Eli tämä siirto on saanut hyvin laajan kannatuksen.

On tärkeää, kun sitten tuomme sen paremman, tarkkarajaisemman esityksen jatkossa, että vammaisjärjestöjä ja asianomaisia kuullaan, ja voin ainakin omasta puolestani luvata

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

sen, että näin tullaan tekemään — itse kun valiokunnassa olen mukana. Varmasti kuullaan eri toimijoita, ja niin pitää tehdäkin, että me saadaan siitä mahdollisimman hyvä.

Orpon hallitusohjelmassa halutaan nimenomaan, että uusi vammaispalvelulaki valmistetaan kiireellisesti, koska valitettavasti edellinen hallitus toi vammaispalvelulain liian myöhään eduskuntaan. Ja kun me tiedetään, miten isosta asiasta on kyse, niin oli vastuutonta ministeri Kiurulta antaa se niin myöhäisessä vaiheessa eduskuntaan. Ja sitten kun se soveltamisala laajeni eduskunnassa eikä tehty riittäviä vaikutusarvioita — ja käytännössä niitä vaikutusarvioita ei siinä vaiheessa edes tehty sen laajentuneiden velvoitteiden osalta — niin sitten ollaan siinä, missä nyt ollaan.

Täällä myös kritisoitiin tätä sillä, että se yksimielisesti hyväksyttiin. Hallituspuolueilla oli ylivalta viedä asia eteenpäin. Me toimimme näitä huolia esille, mutta emmehan me olisi pystyneet tätä asian etenemistä täällä estämään.

Tässä oli monia ongelmia, ja olisi pitänyt tehdä laajempia vaikutusarviointeja, mutta hallituspuolueet vaalien lähestyessä halusivat nämä vain ohittaa.

Sitten täällä on puhuttu rahasta, että olisimme leikkaamassa, ja se hän ei pidä lainkaan paikkaansa. Tätä lakiesitystä ei lykätä sen takia, että olisi kyse rahasta, että me haluttaisiin tehdä siitä leikkauksia. Kyse on siitä, että tämä on huonosti valmisteltu lakiesitys ja se ei ole riittävän tarkkarajainen.

Edellinen hallitus oli varannut tähän niine laajentuvine velvoitteineen noin 35 miljoonaa lisärahoitusta vuosittain, mutta valtiovarainministeriöhän oli arvioinut, että se on vähintään sen 100, ja sitten hyvinvointialueet sadoissa miljoonissa. On turha puhua täällä leikkauksesta. Edellinen hallitus ei ole hyväksynyt mitään 136:ta miljoonaa. Se oli valtiovarainministeriön oma näkemys siitä, mitä tämä laki tulee maksamaan, mutta te sivuutitte sen vammaisten kustannuksella.

Hallituskauden päättyessä ei ollut siis mahdollista tehdä perusteellista vaikutusten arviointia ikääntymisrajoituksen poistamisen vaikutuksista lain soveltamispöytäkirjasta, ja eri tahojen esittämät arviot muutoksen vaikutuksista poikkesivat huomattavasti toisistaan. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta teki käsittelyn aikana viime vaiheessa useita muutoksia palvelupöytäkirjaan.

Tästä lakiesityksen selostuksesta nostan vielä esiin sen, minkä pitäisi nyt olla itsestään selvää, että hyvinvointialueiden rahoitusmallin perustuessa valtion rahoitukseen rahoitusperiaatteen toteutumisen varmistamisella säädosmuutoksia valmisteltaessa on erityinen merkitys ja rahoitusperiaatteella on erityinen merkitys. Kun annetaan uusia lakiesityksiä, jotka sitovat, ovat velvoittavia, niihin pitää löytyä rahat, ja me nykyisessä hallituksessa kannamme vastuun siitä, että niihin lakiesityksiin, mitä me tuomme tänne, on rahat olemassa, ja se on vastuullista politiikkaa. Se on vastuuta siitä, että me haluamme myös vammaisille mahdollisimman riittävät, hyvät palvelut ja että heidän subjektiiviset oikeutensa toteutuvat. Siitä on kyse, kun me haluamme tuoda paremman lakiesityksen.

Tällä hetkellä nykyinen vammaispalvelulaki on voimassa. Kehitysvammalain voimassaoloa jatkettiin myöskin. Kukaan ei siis jäänyt mihinkään aukkoon, kun tätä siirretään, ei missään nimessä. Kaikista pidetään huoli. Ja niin kuin täällä on jo nostettu esille, lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen on tulossa lisärahoitusta. Eli heidätkin on tässä huomioitu, kun tätä viime kevään esitystä nyt siirretään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

17.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Eduskuntakäsittelyssä tehdyistä muutoksista ikääntymisrajoituksen poistaminen ja erityisen osallisuuden tuen tuntimäärän nosto muuttivat henkilöstövaikutuksia. Tässä hallituksen jotkut puheenvuorot olivat aivan oikeassa, sillä se nimittäin tarkoitti sitä, että tuntimäärän nostolla tarvittiin käytännössä noin sata henkilötyövuotta lisää, joka rahoitettiin tässä teknisessä kehyksessä juuri niin kuin eduskunnassa oli päätetty, mutta hallituspuolueet... Niin, ja otetaan vielä tämä ikääntymisrajoituksen poistaminen. Niin kuin totesin äsken tuolta pöntöstä, meillä oli hyvin laajapohjainen ryhmä, joka arvioi, mitä vammaispalvelulakiin tehty erilaiset muutokset maksaisivat, ja siellä ikääntymisrajoitukselle ei arvioitu tuolloin merkittäviä säästövaikutuksia. Siellä oli iso rotla arvioimassa tätä, ja nyt täällä hallituspuolueet väittävät, että eduskuntakäsittelyn ja käytännössä hallitusohjelman vaikutusarvioinnit poikkeavat näin merkittävästi toisistaan, ja te löysitte ikään kuin tämän hallitusohjelman neuvottelujen aikana, että vaikutusarvioinnit oli laskettu väärin. Se on uskomaton väite siksi, että tässä asiantuntijaryhmässä olivat paikalla Suomen asiantuntevimmat vammaisten oikeuksia ja niiden vaikutuksia arvioivat ihmiset — ja te olette päätyneet nyt siihen, että 36 miljoonaa halutaan tosiasiaassa jättää rahoittamatta ja te haluatte käyttää sen johonkin muuhun. Se on ymmärrettävää siksi, että oikeistohallituksella on oma ohjelmansa ja tuo ohjelma pitää saada rahoitettua. Turha tätä on kieltää siksi, että hallituksen omassa ohjelman liitteessä lukee, että täältä ei varata lisärahoitusta sitä 36:ta miljoonaa, minkä verran te olette arvioineet, että menisi yli.

Minusta on hyvä, että salissa puhutaan asioista niiden todellisilla nimillä mutta tiedetään ja tunnetaan myös tämä koko prosessi, mitä tässä on tapahtunut, ja esitetään väitteitä, jotka eivät ole oppositiosta kumottavissa, vaan hallitus valmistelee asiat tavalla, joka antaa teistä luotettavan kuvan. Niin kuin totesin, tälle esitykselle, minkä teitte, ei ole lainkaan tehty vaikutusarviointeja, ja sen todistaa apulaisoikeusasiamies, joka toteaa, että mahtaako tämä olla mahdollista. Ja kuulkaa, hyvät edustajat, se on sen takia aika mahdotonta, että eduskunta korjasi YK:n vammaissopimuksen mukaan myös tämän vanhan puutteellisen lainsäädännön ihmisoikeustason keveyden sille tasolle, millä sen pitää olla 80-luvun lopun sijasta tänä päivänä. Nyt me olemme säättäneet täällä yhdessä lain, joka lähtee siitä, että vammaisille nämä oikeudet on annettu — ja te esitätte, että nämä eivät tulisikaan voimaan. Siksi me joudumme käymään erityisesti perustuslakivaliokunnassa arvioimassa, voidaan-ko perusoikeuksista tinkiä, koska perustuslaki takaa myös vammaisille nämä ihmisoikeudet. Ei ainakaan säästösyistä näin voi toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten vielä edustaja Bergbom.

17.49 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan myöskin siitä valmistelusta, mitä edellisellä hallituksella tähän vammaispalvelulakiin on ollut, niin heidän teknisessä kehyksessään tähän oltiin varattu rahoitusta seuraavasti — ja nyt kuunnelkaa tarkkaan, kun täällä syytetään siitä, että tämä uusi hallitus tulisi leikkaamaan: Elikkä vuonna 24 tähän varattiin rahoitusta 25,2 miljoonaa, sen jälkeen vuodelle 25 varattiin 32,4 miljoonaa euroa ja 35,5 miljoonaa euroa vuodelle 26 ja 35,9 miljoonaa euroa viimeiselle vuodelle eli vuodelle 27. Tämä oli siis hallituksen tekemässä arviossa se, mitä tämä uusi vammaispalvelulaki tulisi sitten kustantamaan. No, tämä hallitus hallitusohjelman kirjauksen mukaan on arvioinut, että se hallitusohjelman kirjaus tarkoittaisi enimmillään 100 miljoonan euron vuosittaista lisäystä, eli merkittävästi enemmän kuin arvioi edellinen hallitus, joka ei omista vaikutusarvioinneissaan ja julkisen talouden teknisessä suunnitelmassaan ole löytänyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2023 vp

rahoja ehdotukselle, jota he aikoivat tehdä. Tämän takia uusi hallitus tulee nytten varmistamaan sen, että sille sekä löydetään rahoitus että varmistetaan se, että hyvinvointialueilla pystytään toimeenpanemaan tämän lain kirjaimet siten, että vammaisten oikeudet toteutuvat ja että jokainen vammaisen saa myös tarvitsemansa palvelut, mikä tällä hetkellä ei välttämättä toteutuisi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.